

सभाध्यक्ष तथा नगर सभासदस्यज्यूहरू

विराटनगर महानगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को जेठ मसान्त सम्म भएको प्रगति समीक्षासहित आ.व २०८१।०८२ को प्रस्तावित वार्षिक नीति बजेट तथा कार्यक्रम सम्मानित चौधौं नगरसभा समक्ष पेश गर्न पाउँदा गौरवान्वित भएको छु । नेपालको राष्ट्रहित, नेपाली जनताको स्वतन्त्रता, लोकतन्त्र अग्रगामी परिवर्तनका लागि पटकपटक गरेको ऐतिहासिक आन्दोलन, संघर्ष, त्याग र बलिदानको गौरवपूर्ण इतिहासलाई स्मरण गर्दै अमूल्य प्राणको आहुति दिने ज्ञात तथा अज्ञात शहीदहरूप्रति हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्न चाहन्छु । विराटनगर महानगरपालिकाको कामलाई जनमुखी तथा प्रभावकारी बनाउनका लागि रचनात्मक राय, सल्लाह तथा सुझाव प्रदान गर्नुहुने सबै शुभेच्छुकहरूप्रति सम्मान व्यक्त गर्दछु । विभिन्न आन्दोलनका क्रममा भएका घाइते र बेपत्ता नागरीकहरू प्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्दछु ।

नेपालको राजनैतिक परिवर्तनसँगै दोस्रो कार्यकालका लागि भएको स्थानीय तह निर्वाचनमा नेतृत्व छनौटका लागि भएको प्रतिस्पर्धामा नगरवासीको अपार जनसमर्थनले महानगरको विकास निर्माणको जिम्मेवारी हाम्रो काँधमा आएको दोस्रो वर्ष पूरा भएको छ । महानगरको दिगो विकास, सुशासन तथा नगरवासीलाई दिनुपर्ने सेवा प्रवाह चुस्तदुरुस्त छिटो, छरितो र पारदर्शी बनाउँदै समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्ने प्रतिबद्धता नगरवासीमा गर्दै संघीयतालाई थप संस्थागत गर्न हामीमा समेत जिम्मेवारी आएको छ । नागरीकको समीपमा रहेर कार्य गर्ने सरकार बढी प्रभावकारी हुन्छ भन्ने सिद्धान्तअनुरूप नगरको सर्वाङ्ग विकासमा नगरवासीसँग सदैव हातेमालो गर्दै अगाडि बढ्ने कुरा यहाँहरूसमक्ष जानकारी गराउन पाउँदा आफूलाई गर्वको अनुभूति भएको छ ।

संघीय सरकारबाट प्राप्त न्यून अनुदान तथा आन्तरिक आयमा भएको कमीका बाबजुतसमेत विगतका जानप्रतिनिधि हरूले थालेका विकास निर्माणलगायतका योजना तथा कार्यक्रमहरू सम्पन्न गर्नमा बजेटको ठूलो हिस्सा विनियोजन गर्नुपरेका कारण नयाँ योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न नसकिएको यहाँहरूमा जानकारी गराउन चाहन्छु ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू ,

संघीय सरकारबाट भएको न्यून अनुदान र आर्थिकमन्दीका कारणले लक्ष्यअनुसार आन्तरिक आयमा भएको कमी भएता पनि नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ तथा दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्नका लागि कानूनहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन भइरहेको जानकारी गराउन चाहन्छु । आर्थिक मन्दीका कारण व्यापार व्यवसायमा आएको हासका बाबजुत समेत नियमित रूपमा महानगरपालिकालाई बुझाउनुपर्ने कर बुझाई सहयोग गर्नुभएको हुँदा सबै करदातालाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । महानगरको समष्टिगत विकास निर्माणलगायत नगरलाई सफा, सुन्दर र हरियाली बनाउने अभियानमा साथ र सहयोग दिने सबै नगरवासीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू ,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को श्रावणदेखि २०८१ जेठ महिनासम्म भए गरेका मुख्यमुख्य उपलब्धी हरुको क्षेत्रगतरूपमा समष्टिगत उपलब्धीहरू गरीमामय चौधो नगरसभामा प्रस्तुत गर्दछु ।

सामाजिक विकास

महानगरपालिकाका सार्वजनिक विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या वृद्धि भई विद्यार्थी तथा अभिभावकको आकर्षण बढेको छ । देशभरिका सामुदायिक विद्यालयहरूमध्ये यस महानगरपालिकामा सञ्चालित श्री पोखरिया माध्यमिक विद्यालयमा एसईई परीक्षाको नतिजाका आधारमा सर्वोत्कृष्ट र आदर्श मा वि उत्कृष्ट १२ भित्र पर्न सफल भएको छ । सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर अभिवृद्धि का लागि महानगरपालिकाले प्रधानाध्यापकहरूसँग ४२ बुँदे कार्यसम्पादन करार सम्झौता गरेको छ । स्थानीय पाठ्यक्रम हाम्रो विराटनगर कक्षा ६-८ स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको छ । सार्वजनिक विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको अवस्था सबल बनाई विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धी वृद्धि गर्नका लागि ३ वटा विद्यालयमा शुद्ध खानेपानी फिल्टर प्लान्ट जडान, ४ वटा विद्यालयमा शौचालय निर्माण, ४ वटा विद्यालयमा पुस्तकालय स्थापना, ३ वटा विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण, १०० जोर फर्निचर निर्माण, १६ विद्यालयमा इन्भटर व्यवस्थापन, १० वटा विद्यालयको अधुरो भवन निर्माण, १० वटा विद्यालयमा मर्मत सम्भार तथा सबै सार्वजनिक विद्यालयमा ५०० वटा पंखा वितरण भएको छ । प्रत्येक शुक्रबारलाई पुस्तकरहित Book Free Day का रूपमा कार्यान्वयन गर्न खेल्दै सिकदै कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । विषयगत दरबन्दी अभाव भएका १६ वटा विद्यालयका लागि माध्यमिक तथा निम्न माध्यमिक तहमा १९ जना गणित विज्ञान तथा अंग्रेजी विषयको शिक्षक व्यवस्थापन गरी सिकाइ उपलब्धी वृद्धि गरिएको छ । विज्ञान प्रदर्शनी, तहगत रनिड शिल्ड हाजिरीजवाफ, लोकनृत्य प्रतियोगितालगायत महानगरस्तरीय अतिरिक्त कृयाकलाप सञ्चालन गरी विद्यार्थीमा रहेको प्रतिभालाई प्रस्फुटनको अब सर प्रदान गरी एको छ । शैक्षिक सत्र २०८० मा महानगरपालिकामार्फत संस्थागत विद्यालयको कक्षा १-१२ सम्म अध्ययन गर्ने ५ हजार ८ सय ७ जना लक्षित वर्गका विद्यार्थीले छात्रवृत्तिमा पढ्ने अब सर प्राप्त गरेका छन् । महानगरस्तरीय शैक्षिक क्यालेण्डर तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ ।

आधारभूत तथा माध्यमिक तहका करिब ३५० भन्दा बढी शिक्षकलाई क्षमता विकाससम्बन्धी छोटो अब धिको तालिम र ४० जना आधारभूत तहमा कार्यरत शिक्षकलाई १ महिनाको अंग्रेजी भाषा शिक्षणसम्बन्धी तालिम प्रदान गरी एको छ । सबै सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीको ई-हाजिरी प्रणालीबाट आवश्यक नियमन गर्ने कार्य भई रहेको छ । सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयको नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गरी विद्यालयको भौतिक, शैक्षिक तथा व्यवस्थापकीय सुधार गरी एको छ । लक्षित वर्गमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको पहुँच सुनिश्चित गर्न महानगर बहुप्राविधिक शिक्षालय मार्फत न्यून शुल्कमा २५५ जना विद्यार्थीले डिप्लोमा इन इन्जिनियरिङतर्फका ३ वटा विषयमा तथा ८७ जना विद्यार्थीले प्रि डिप्लोमा तर्फका विषयमा अध्ययन

गरी रहेका छन्। सबै विद्यालयका छात्रहरूलाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड वितरण गरी एको छ । कक्षा १ देखि कक्षा ५ का करिब १२००० हजार विद्यार्थीलाई दिवा खाजा व्यवस्थापन गरी एको छ । जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति हरूलाई परिचयपत्र वितरण गरी एको छ भने जनालाई सहायक सामग्री हरू वितरण भएकोछ । अटिजम भएका बालबालिकाहरूलाई समेत शिक्षामा पहुँच बढाउन अटिजम केयर सेन्टर स्थापना गरी एको छ । कम्प्युटर हार्डवेयर एन्ड नेटवर्किङ, विल्डिङ इलेक्ट्रिसियन तथा प्रोफेसनल प्लम्बिङ विषयमा १०० जनाका लागि प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदबाट स्वीकृत OJT सहितको १६९६ घण्टे तालिम सञ्चालन गरी एको छ । जिल्ला स्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगितामा विराटनगर महानगरपालिकाले २१ स्वर्णसहित दोस्रो स्थान ल्याउन सफल भएको छ । १५५ जना किशोरीहरूका लागि आत्मरक्षासम्बन्धी तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी एको छ । २७ जना सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका खेल शिक्षकहरूलाई खेल प्रशिक्षण तालिम सञ्चालन गरीएको छ ।

“छोरी बचाउ तथा छोरी पढाउ” कार्यक्रमअन्तर्गत हालसम्म सेवा प्राप्त गर्ने जम्मा १९२ जनामध्ये ७८ जना पहिलो छोरी र ११४ जना दोस्रो छोरी बापतको सुविधा प्राप्त गरेका छन् । गर्भवती आमा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा ८० वर्षभन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरीकलाई प्रदान गरीदै आएको निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवाबाट हाल सम्म ३५३ जनाले सेवा लिएका छन् । रेडक्रस सोसाईटीसँगको साझेदारीमा १०६८ पिन्ट रगत निःशुल्क उपलब्ध गराइएको छ । रानी तथा बैजनाथपुर अस्पताललाई सुविधा सम्पन्न बनाउन रानी अस्पतालमा USG सेवा सुरु गरी एको छ । रानी र बैजनाथपुर अस्पतालमा Urine for Pregnancy test को व्यवस्था मिलाइएको छ भने विराटनगर-५ स्थित आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र मा Sugar जाँच निरन्तर भइरहेको छ । ८० वर्ष भन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरीकहरूको घर-घरमा निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रमअन्तर्गत हालसम्म ८८१ जना ज्येष्ठ नागरीकले सेवा प्राप्त गरीसकेका छन् जसमध्ये ४९२ जना महिला र ३८९ जना पुरुष रहेका छन् । स्तनपाइ आमाहरूको सहजताका लागि बसपार्क र कार्यालय भवनमा स्तनपान कक्ष निर्माण गरी एको छ । १९ वटै वडामा एकीकृत विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिएको छ । जसमा ५०२१ जनाले सेवा प्राप्त गरेका छन् । मोतियाबिन्दु फ्री पालिका कार्यक्रमअन्तर्गत विराटनगर आँखा अस्पतालसँग साझेदारीमा १९ वटै वडामा आँखा शिविर सम्पन्न भइसकेको छ । जसमा १७२६ जनाले सेवा प्राप्त गरेका छन् भने ३४२ जनामा मोतियाबिन्दुको पहिचान गरी निःशुल्क अप्रेसनको व्यवस्था मिलाइएको छ । वडा नं. ५, ८, ११, १४, १७ र १९ मा सप्ताहिक आँखा क्लिनिकको व्यवस्था मिलाइएको छ । लामखुट्टेजन्य रोग नियन्त्रणका लागि १९ वटै वडामा नेपाल रेडक्रस सोसाईटी तथा स्वास्थ्य कार्यालयको समन्वयमा खोज र नष्ट अभियानका साथै स्प्रे कार्यक्रम संचालन गरी एको छ । ११ नं वडामा संचालित आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रबाट ३९८४ जनाले सेवा लिएका छन् भने ४ वटा वडामा योग अभ्यास संचालन गरीएको छ । १२७ जना विपन्न नागरी कहरूलाई संघीय सरकारको योजनाअन्तर्गत र २६ जना विपन्न नागरीकहरूलाई प्रदेश सरकारको योजनाअन्तर्गत विभिन्न अस्पतालमा औषधि उपचारको लागि सिफारिस गरी एको छ । २८७ जनाले कोभिड-१९ विरुद्धको फाइजर खोप प्राप्त गरेका छन् भने ६४६०९ जनाले दादुरा रुवेला खोप प्राप्त गरेका छन् । १३८३४ जनाले IPV खोप प्राप्त गरेका छन् ।

'REACHING TO MISSING ' कार्यक्रमअन्तर्गत २७२० जना अपांगता भएका व्यक्तिहरूको पहिचान गरी एको छ । १०९४ जना सुत्केरी आमा तथा नवजात शिशुलाई न्यानो झोलासहितको कोसेली प्याकेज वितरण गरी एको छ । १९ वटै वडामा निःशुल्क बाल स्वास्थ्य शिविर संचालन गरी एको छ । खोप लिन आउने स्थानीय बच्चालाई हाल सम्म २८८४ थान साबुन वितरण गरिएको छ ।

महिलाहरूलाई स्वरोजगार बनाउन ६१ जनालाई नौमती तथा पन्चेबाजा तालिम दिइएको छ । विभिन्न जातजाति तथा समुदायको कला, धर्म तथा संस्कृति को विकास र संरक्षणका लागि सहयोग भइरहेको छ । नगरक्षेत्रभित्रका ३५ वटा सामाजिक संघसंस्थाहरूको क्षमता विकासकालागि प्रस्तावना तथा प्रतिवेदन लेखन तालिम दिइएको छ । आर्थिक रूपमा सबल र सक्षम बनाउन लक्षित वर्ग तथा समुदायका ९३ जनालाई सीपममूलक तालिम दिइएको छ भने नेतृत्व विकास सम्बन्धी तालिम १०० जनालाई दिइएको छ । HIV संक्रमितहरूलाई पोषण सामग्री वितरण गरी एको छ । १५० जना विद्यार्थीहरूलाई उपभोक्ता जागरण शिक्षा उपलब्ध गराइएको छ । उद्यम विकाससम्बन्धी १०० जनालाई सचेतना तालिम दिइएको छ । ६६ जना बेवारिसे एवं बिपन्न परिवारको शव अन्त्येष्टिका लागि निःशुल्क दाउराको सहयोग भएको छ । दलित समुदायका युवाका लागि ३२ जनालाई तालिम दिइएको छ । सडक मानवहरूको उद्धार गरी निजहरूले आश्रय लिइरहेको मानवसेवा आश्रमका लागि जीविकोपार्जन, पारिवारिक पुनर्मिलनका लागि सहयोग भई रहेको छ । EFT (Electronic Fund Transfer) मार्फत ज्येष्ठ नागरीक भत्ता (अन्य) ९७७४, ज्येष्ठ नागरीक भत्ता (दलित) ६१२, ज्येष्ठ नागरीक एकल महिला १७०४, विधवा ३०४२, अपाङ्ग 'क' वर्ग ४००, अपाङ्ग 'ख' वर्ग ६६१ र दलित बालबालिका ८१९ गरी कूल जम्मा १७०१२ जनालाई सर्वसुलभ र सरल ढंगले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरी एको छ । सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जीकरणसँग सम्बन्धी त १९ वटा वडाका कर्मचारी तथा स्थानीय पञ्जीकाधिकारीहरूलाई प्रविधिमैत्री तालिम दिएर क्षमता विकास गरीएको छ । सामाजिक सुरक्षा भत्तासम्बन्धी लाभग्राहीहरूबाट प्राप्त गुनासाहरूलाई सम्बोधन गरीएको छ । व्यक्तिगत घटनासँग सम्बन्धी त वडा तथा लाभग्राहीबाट प्राप्त समस्याहरू समाधान गरीएको छ । राज्यबाट दोहोरो सुविधा प्राप्त गरी रहेका व्यक्तिहरूको पहिचान गरी सामाजिक सुरक्षा अभिलेखबाट नाम कट्टा गरीएको छ । सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्तासँग सम्बन्धी त समाधान हुन नसकेका गुनासाहरू समाधानका लागि सम्बन्धीत निकायमा पहल गरी समाधान गरीएको छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०८० तथा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति २०८१ तर्जुमा गरिएको छ । बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको दिगोपनाको लागि नीति तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । योजना तर्जुमा प्रक्रियामा बाल भेला आयोजना गरी बालबालिकाका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरीएको छ । १२५ वटा विद्यालयहरूमा बालक्लब पुनर्गठन गरिएको छ । बालबालिकासँग मेयर उपमेयर कार्यक्रम ६ वटा विद्यालयहरूमा सञ्चालन भएको छ । बालविवाह बालश्रम ,लागूपदार्थ दुर्व्यसन तथा साइबर क्राइम विरुद्धका कार्यक्रम संचालन गरीएको छ । कार्यपालिका सदस्यहरूलाई बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन सम्बन्धी बालमैत्रीसम्बन्धी ५१ वटा सूचकहरूका बारेमा अभिमुखीकरण

सञ्चालन गरीएको छ । बालमैत्री अध्ययन सामग्री निर्माण गरी १२५ वटा विद्यालयहरूलाई उपलब्ध गराइएको छ । सामाजिक विकास मन्त्रालय कोशी प्रदेशको सहयोगमा २ वटा विद्यालयमा बालविवाह अन्त्यका लागि किशोरी जागरण समूह गठन गरी कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ । १२ वटा वडामा किशोरी समूह गठन भई २४६ जना किशोरीलाई जिवनोपयोगी सीपबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ । पूर्व बालक्लबको सक्रियतामा १२ विद्यालयका ७० जना बालबालिकाको सहभागीतामा छुद्रग्रह खोज तालिम सम्पन्न भएको छ । वाटर रकेट प्रतिस्पर्धामा ५ वटा विद्यालयका २५ जना विद्यार्थी सहभागी भएका छन् । खगोल विज्ञान कार्यशालामा ७ वटा सामुदायिक विद्यालयका ५० जना विद्यार्थी सहभागी भएका थिए । २ जना वेवारिसे शिशुहरूलाई उद्धार गरी संरक्षण गृहमा राखिएको छ ।

स्थानीय गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा महिला लक्षित सचेतनामूलक तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू संचालन भएका छन् । विभिन्न वडामा ६३५ जना महिलाहरूलाई विभिन्न सचेतनामूलक तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम (लैङ्गिक हिंसा घरेलु हिंसा, मानव बेचबिखन नेतृत्व विकास, बालविवाह, दाइजो, व्यक्तिगत घटना दर्ता) सम्पन्न भएको । राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दिवस तथा अभियान (अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, लैङ्गिक हिंसाविरुद्धको १६ दिने अभियान) सबै सरोकारवालाहरूसहितको संलग्नतामा संचालन भएको छ । १०६ जना लैङ्गिक हिंसा प्रभावितले मनोसामाजिक परामर्श स्वास्थ्य उपचार तथा निःशुल्क कानुनी सहायता पाएका छन् ।

१४२ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई परिचयपत्र वितरण गरिएको छ । पूर्ण अशक्त रातो कार्ड पाउने ५० जना, अतिअशक्त निलो कार्ड पाउने ५७ जना मध्यम कार्ड पाउने २६ जना तथा सामान्य कार्ड ९ जनाले पाएका छन् । अपाङ्गता भएका ६१ जनालाई सहायक सामग्री वितरण गरी एको छ । जेठ नागरिक अन्तरपुस्ता ज्ञान तथा सीप हस्तान्तरण कार्यक्रम १९ वटै वडामा सम्पन्न गरीएको छ । महानगरपालिकामा सूचीकृत जेठ नागरिकका १४ वटा संस्थालाई दिवा खाजाका लागि अनुदान सहयोग गरीएको छ ।

आर्थिक विकासतर्फ:

कृषि तथा पशुपंछी विकास:

उन्नत मकै बीउ कृषकहरूलाई ५०% अनुदानमा ९९० के.जी. बीउ ३३ हेक्टर क्षेत्रफलमा २३५ घरधुरीलाई वितरण गरिएको छ । उन्नत गहुँको बीउ कृषकहरूलाई ५० % अनुदानमा १४६०० के.जी. बीउ ९८ हेक्टर क्षेत्रफलमा ३६५ घरधुरीलाई वितरण गरी वितरणबाट कृषकहरूले समयमा गहुँको बीउ लगाउन पाएको । धानको बिउ १७५०६ के.जी. २९० हेक्टर क्षेत्रफलमा ५१७ घरधुरीलाई वितरण गरिएको छ । तरकारी मिनिकिट वितरण कार्यक्रमअन्तर्गत शत प्रतिशत अनुदानमा १२०० प्याकेट बीउ ३५ हेक्टर क्षेत्रफलमा १२०० घरधुरी लाई वितरण गरिएको छ । १० वटा कृषक समूहमा च्याउको बिउ वितरण तथा तालिम संचालन गरी एको छ । विराटनगर १८ मा २५ जना कृषकहरूलाई मकै बाली पकेट कार्यक्रम सन्चालन भएको छ । विराटनगर-१९ मा रहेको साना किसान कृषि सहकारी संस्थामा कृषकहरूलाई तेलहन बाली (तोरी) पकेट निरन्तरता कार्यक्रम सन्चालन भएको छ ।

वडा नं. १६ र १८ मा पशु स्वास्थ्य शिविर संचालन गरीएको छ । १००१ वटा पशुको निःशुल्क उपचार गरीएको छ । बाखा पकेट विकास कार्यक्रमअन्तर्गत १०० जना महिला कृषकहरूलाई परजिवी नियन्त्रणको निःशुल्क औषधि ११५५ वटा बाखालाई वितरण गरीएको छ । १०० जना महिला कृषकहरूलाई नश्ल सुधारसम्बन्धी तालिम प्रदान गरीएको छ । ३० जना महिला कृषकहरूलाई बाखा फर्महरूमा १ दिने अब लोकन भ्रमण गराइएको छ । हरियो घाँस विस्तार कार्यक्रमअन्तर्गत ६० जना व्यावसायिक किसानहरूलाई घाँस खेती सम्बन्धी १ दिने तालिम दिइएको छ । परिवार संख्या १२२ जनालाई हिउँदे घाँस -जै- ४०० के.जी. ४ हेक्टर, बर्षिम-१२० के.जी. ५.३३ हेक्टर, बर्षे घाँस टियेसेन्टि- ११७६ के.जी. १९६ हेक्टर, नेपियर सेट्स- १०००० सेट्स १ हेक्टरवितरण गरीयो, परजिवी नियन्त्रणको निःशुल्क औषधि वितरण गरीएको छ । वडा न. १८ र १९ मा १५४ जना परिवारका २६६ गाई, ११ भैंसी, ४५८ बाखा, १० कुखुरा, २३ बंगुर वटालाई परजिवी नियन्त्रण गरीएको छ । ४० वटा व्यावसायिक फर्ममा निःशुल्क परजिवी नियन्त्रणको स्थलगत औषधि वितरण गरीएको छ । १९७५० वटा पशुवस्तुलाई निःशुल्क खोप लगाइएको छ । २०१ वटा सामुदायिक पोथी कुकुरलाई बन्ध्याकरण र रेबिज खोप लगाइएको छ । ४४ जना कृषकलाई जैविक सुरक्षा सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम गरीएको छ ।

सहकारी

महानगरपालिकाको नियमन क्षेत्राधिकारभित्र रहेका जम्मा १७३ वटा सहकारी संस्थाहरूमध्ये १२३ वटा सहकारी संस्थाको आ.व. ०७९/०८० को लेखा परीक्षण प्रतिवेदन र साधारणसभाको प्रतिवेदन प्राप्त गरी अभिलेखीकरण गरीएको छ । विराटनगर महानगरपालिकाको नियमन क्षेत्राधिकारभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्न १-१९ वटै वडाका सहकारी संस्थाहरूलाई २ दिने व्यवस्थापनसम्बन्धी तालिम र ५ दिने सहकारी लेखा तथा पर्ससम्बन्धी तालिम सम्पन्न गरीएको छ । विराटनगर महानगरपालिकाको नियमन क्षेत्राधिकारभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूलाई विभिन्न विषयमा निर्देशन दिई स्पष्टीकरण माग गरीएको छ । साथै कानुनविपरीत काम गर्ने ३२ वटा संस्थालाई विभिन्न शीर्षकमा रु. १ लाख ८ हजार जरिवाना गरीएको छ । यस महानगरपालिकाको नियमन क्षेत्राधिकारभित्र रहेका १७५ सहकारी संस्थाहरूमध्ये १५३ वटा सहकारी संस्थाहरूलाई कोपोमिस प्रणालीमा आबद्ध गरीएको छ । महानगरपालिकाको नियमन क्षेत्राधिकारभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूको अनुगमन तथा नियमनको कार्यलाई निरन्तरता दिई आवश्यक निर्देशन र सुझाव समेत दिइएको छ । ६५ वटा सहकारी संस्थाहरूको अनुगमन सम्पन्न गरीएको । ११ वटा सहकारी संस्थाहरूविरुद्ध बचत फिर्तालगायत अन्य विषयमा परेको लिखित उजुरी उपर छलफल गराई आवश्यक समन्वय गरीएको सम्मानित सभालाई जानकारी गराउंदछु

रोजगार

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमा महानगरपालिका क्षेत्रभित्र १० वटा वडामा ७६ जनाले १०० दिने रोजगारी प्राप्त गरेका छन् । १०० जनाभन्दा बढीले रोजगार मेलाबाट रोजगारमा जोडिएका छन् भने ८१ जनालाई रोजगारीका लागि निजी क्षेत्रमा पठाइएको छ । बिउ पुँजी को वितरणले नयाँ उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन भएको छ भने (Garment Fabricator) को तालिम लिएकाहरूले रोजगारी पाएका छन् । (Electronic Vehicles Repairing) को तालिम लिएकाले आफ्नै ग्यारेज खोलेर स्वरोजगार भएका छन् । स्टेप अप परियोजना अन्तर्गत आसमान नेपालसँगको सहकार्यमा व्यावसायिक सीपमूलक तालिममा (Garment Fabricator Training २७ जना Electronic Vehicles Repairing Training २५ जना बारिष्ठा तालिम १० जनालाई उपलब्ध गराइएको छ छ । निःशुल्क रूपमा अनलाइन श्रम स्वीकृति मा सहजीकरण भैरहेको छ । वैदेशिक रोजगारीमा गएका र विभिन्न समस्यामा परेकाहरूको उजुरीमा आर्थिक सहायता र क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरीएको छ । महानगर रोजगार मेलामा ४ हजार जनाभन्दा बढीको सहभागी ता भएकोमा ५५ जनाले निजीक्षेत्रमा रोजगारी प्राप्त गरेका छन् । १२० जनालाई अन्तरवार्तामा पठाइएको र ८१ जनालाई रोजगारीका लागि रेफरल गरीएको छ । यसरी विराटनगर महानगरपालिका बाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को जेठ मसान्तसम्म ३५३९ जनाले सिपमुलक, आयमुलक तथा सचेतनामुलक तालिम प्राप्त गरेका छन् ।

भौतिक पूर्वाधार विकासतर्फ:

पूर्वाधार विकास

सार्वजनिक निजी साझेदारी अब धारणाबमोजिम औद्योगिक प्रदर्शनीस्थल र पार्किङसहितको बहुपयोगी व्यावसायिक भवनको निर्माणका लागि जग्गाको व्यवस्थापन भएको छ । निजी क्षेत्रको साझेदारीमा नगरबस सेवा सञ्चालनका तयारी अन्तिम चरणमा पुगेको छ । वडा कार्यालयका प्रशासनिक भवनहरूलाई क्रमशः सुविधा सम्पन्न बनाइँदैछ । निर्माण भएका भौतिक संरचनाहरूको प्रभावकारी अनुगमन गरी थप गुणस्तर कायम गरीएकोछ । फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र सञ्चालनमा रहेको छ । खरिदका विभिन्न माध्यमबाट हालसम्म ८२ वटा योजनाहरू सञ्चालनमा रहेकामा २२ वटा योजना सम्पन्न भईसकेका छन् । उपभोक्ता समितिमार्फत २६ वटा योजनाको सम्झौता भई सञ्चालनमा रहेकोमा ९ वटा योजनाहरू सम्पन्न भएका छन् । प्रदेश समपूरक योजना अन्तर्गत दिल्ली पब्लिक स्कुल दक्षिण सडकमा रिटेनिङ्गवाल, कलभर्ट निर्माण तथा ग्राभेल कार्य पनि अन्तिम चरणमा रहेको छ । सडक बोर्डअन्तर्गतका योजनाहरू सम्झौता भई कार्य प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ । वीरेन्द्र सभागृहको पुननिर्माण सम्पन्न भएको छ र सो सञ्चालनको कार्यविधि समेत तयार गरी एको छ । बहुवर्षीय योजनाअन्तर्गत रहेको प्रधानमन्त्री पार्कको निर्माण कार्य ७० प्रतिशत, रानीपोखरीको भौतिक प्रगति ४२ प्रतिशत र मण्ठापोखरी हरियाली पार्क निर्माण कार्यको भौतिक प्रगति ४५ प्रतिशत, विराटनगर महानगरपालिकाको मुख्य प्रशासनिक भवनको निर्माण कार्य ४० प्रतिशत, महानगर बहुप्राविधिक शिक्षालय भवनको निर्माण कार्य ३० प्रतिशत र वडा नं.२ स्थित हनुमान मन्दिरमा सन्ध्याकालीन आरतीको निर्माण कार्य ६० प्रतिशत सम्पन्न भएको छ भने १ नं. र

४ नं. वडा कार्यालय भवन पनि ७०% निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । त्यस्तै वडा नं. ५ र ६ स्थित शान्तिचोक वि.एफ.एम हुँदै केशलिय रोडसम्म नाला, पिच आदि निर्माण कार्य पनि ६०%, वडा नं. २ स्थित त्रिभुज मार्गमा नाला, कल्भर्ट तथा पिच निर्माणको ५५%, वडा नं. १ स्थित हृदयेन्द्र बाल उद्यान पार्कमा भौतिक संरचना निर्माणको ५०% निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ भने वडा नं. १८ स्थित भुपेन यादवको घरदेखि बासुदेव ठाकुरको घरसम्मको सडक निर्माण कार्य सम्पन्न भई सकेको छ । त्यसैगरी वडा नं. ८ स्थित विश्वकर्मा चोकदेखि दक्षिण दिपेश शाह र रामु राजवंशी को घर पूर्व पक्की नाला र कल्भर्ट निर्माणको ६०%, वडा नं. १३ स्थित विराटनगर आँखा अस्पताल अगाडीको बाटोमा नाला, स्लाव तथा पिच निर्माणको ५०%, वडा नं. ३ मा डुवान नियन्त्रण अन्तर्गत आयल निगम स्थित प्रतिक मार्ग लगायतमा आरसिसि नाला, रिटेनिङ्गवाल तथा पिच निर्माणको ३५%, वडा नं. १९ स्थित पञ्चकन्या मार्गमा सडक स्तरोन्नति कार्यको ९५% निर्माण कार्य भई सकेको छ भने वडा नं. १ र ३ स्थित पुष्पलाल चौकदेखि ठूलो मिल चौकसम्म पिच मर्मत कार्यको लागि निर्माण व्यवसायीसँग सम्झौता भई कार्यान्वयनको चरणमा छ। तराई-मधेश समृद्धि कार्यक्रमअन्तर्गत संघीय सरकारबाट विभिन्न वडाका २२ वटा योजनाको सम्झौता भई ६ वटा योजना सम्पन्न भई सकेको र बाँकी निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ । वडा नं.३ स्थित उदय मार्गको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।

दायित्व सरी आएका, बहुवर्षीय योजना र वडास्तरीय योजना सहित यस आ.व. को जेठ मसान्तसम्म जम्मा कालोपत्रे ७.५१ किमी, ग्राभेल १५.४४ किमी, सडक ढलान ६.२५ किमी, नाला २२.७७ किमी, रिटेनिङ्गवाल १६.३१ किमी, कल्भर्ट १०८ वटा, ड्रेन कभर १३३११ वटा र भवन निर्माण तथा मर्मत ७६ वटा निर्माण सम्पन्न भएका छन् ।

ढल पानी प्रशोधन केन्द्र:

कार्यालयमा प्राप्त भएका ४२९ वटा जनगुनासो व्यवस्थापन गरी समस्या समाधान गरीएको छ। ३१५ घरधुरीको ढल समस्या समाधान गरी करिब ३४,०९,००० लिटर फोहोर पानी (ढल, सेवेज) संकलन गरीएको छ। ढल प्रणालीले कभर नगरेको क्षेत्रमा बसोवास गर्ने १४ घरधुरीको १,२६,००० लिटर फोहोर पानी (ढल/सेवेज) संकलन गरीएको छ। रात्रीकालीन मेनहोल सफाई अभियान संचालन गरी नगरका मुख्य क्षेत्रहरू राजमार्ग पूर्वका सबै सडक, मेनरोड र देवकोटाचौक सम्मका मेनहोलहरू सफा गरी जाम रहेका मेनहोलहरू खुलाईएको छ। विभिन्न सार्वजनिक शौचालयहरूको निःशुल्क ढल संकलन गरी करिब ३६०००० लिटर ढल व्यवस्थापन गरीएको छ। विभिन्न सार्वजनिक कार्यालयहरूको निःशुल्क ढल संकलन गरी ८,००,००० लिटर ढल व्यवस्थापन गरीएको छ। विभिन्न महोत्सव, खेलकुद प्रतियोगिता तथा कार्यक्रमहरूमा आदेशानुसार घुम्ती शौचालय निःशुल्क संचालन व्यवस्थापन गरीएको छ। गत वर्षसम्म १६८८ घरधुरीमा ढल प्रणाली जडान गरी एकोमा चालु वर्षमा ३७ घरधुरी थप भई १७२५ घरधुरी ढल जडान भएको छ। ढल प्रणालीभित्र रहेका ४७२३ घरधुरीमध्ये २९९८ घरधुरीलाई आवश्यकताअनुसार कार्यालयमा रहेको सक्सन मेसिनद्वारा सेवा दिइएको छ। चालु आ.व.मा ४७ पटक ढलको स्याम्पल कलेक्सन गरी PH, COD, BOD, Coliform लगायत विविध ल्याब टेष्ट गरी रिपोर्ट मासिक रूपमा कार्यालयमा पेश गर्ने गरीएको छ। विभिन्न शैक्षिक संस्थाहरूबाट भ्रमणमा आउने विद्यार्थीहरूलाई

सहजीकरण गरी ढल प्रणालीको विषयमा जानकारी दिने गरेको छ। केन्द्र परिसरमा रहेका सम्पवेल, ईन्क्लोजर, ग्रीड चेम्बरलगायतको सफाई तथा नियमित मर्मत सम्हार गरीएको छ । ढल प्रणालीमा कार्य गर्ने कामदारहरूको कार्यस्थल बिमा तथा कार्यगत सुरक्षाको सामान्य व्यवस्था गरीएको छ ।

घरनक्साको मौजूदा फायल आरकाइभ गरी डिजिटाइजेशन गरीनेछ । भवन संहितामा भएको व्यवस्थाअनुसार नगर क्षेत्रभित्र बन्ने संरचनाहरू भूकम्प प्रतिरोधी बनाउन डकर्मीहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी डकर्मी तालिम आयोजना गरीनेछ । घरनक्सा पास गर्दा देखा पर्ने समस्याहरूलाई समयानुकूल कार्यविधिहरू तयार गरी प्रविधिको प्रयोग गर्दै सेवा प्रवाह गरीनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकासतर्फ:

प्रशासनलाई चुस्तदुरुस्त र सुशासनमुखी बनाउन प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी एको छ । वार्षिक समीक्षा गोष्ठी सम्पन्न कर्मचारीहरूको क्षमता विकाससम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी एको छ । पदाधिकारी र कर्मचारीको सम्पत्ति विवरण प्रविष्ट गरीएको छ । विराटनगर महानगरपालिकाको समन्वय र स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको प्राविधिक सहयोगमा ३० कार्य दिनको अधिकृत सातौं र आठौं तहका २२ जना कर्मचारीहरूलाई सेवाकालीन तालिम उपलब्ध गराएको छ। वडासचिव र कर्मचारीलाई सार्वजनिक खरिद,पेशकी र बेरुजु फछ्योर्ट सम्बन्धीको तालिम दिएकोछ । सामाजिक परीक्षण सार्वजनिक सुनुवाई तथा सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गरीएको छ ।

महानगरपालिकाको आव ०७८।०७९ सम्मको जम्मा बेरुजु रु ६७ करोड ९ लाख ७२ हजार बाँकी रहेकोमा यो वर्ष रु २३ करोड ८३ लाख फरछ्यौट भई गत विगतसम्मको जम्मा बाँकी बेरुजु रु ४३ करोड ९ लाख ७२ हजार कायम भएकोमा आव २०७९।०८० को अन्तिम लेखा परीक्षणबाट रु ७ करोड ९९ लाख ५३ हजार अर्थात् १.०३ प्रतिशत बेरुजु कायम भई मोरडकै सबैभन्दा कम बेरुजु भएको पालिका भएको छ ।

कर प्रशासनलाई थप प्रभावकारी र पारदर्शी बनाउदै आन्तरिक आय संकलनका लागि सम्पत्ति हरुको पुनः नापजाँच गरी कर संकलन भैरहेको छ । ४ जना कर स्वयंसेवकसमेत परिचालन गरी करको दायरामा नआउने १५८४ जना करदाताहरूलाई कर बुझाउन पत्राचार गरी राजस्व असुली भैरहेको छ । वर्षौंदेखि करको दायरामा नआएका करदाताहरूलाई करको दायरा ल्याइएको छ ।

८ वटा ऐन र १० वटा कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा आएको छ । १९ वटा वडा कार्यालयमा ११४ जना मेलमिलापकर्ताहरूबाट मेलमिलाप केन्द्र स्थापना गरी मेलमिलापकर्ताहरूलाई तालिम प्रदान गरेर मेलमिलाप हुने प्रकृतिका स्थानीय विवादहरू वडास्तरमा निरुपण गर्ने कानुनी व्यवस्था गरीएको छ । अति विपन्न समुदायका लागि न्यायमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न निःशुल्क कानुनी सेवा तथा स्वयंसेवकको व्यवस्था गरीएको छ । बालबालिकासँग उपप्रमुख कार्यक्रममार्फत बालिकाहरूका समस्याहरू सम्बोधन गरी एको छ । लैंगिक हिंसा निवारण कोष, संविधान तथा विभिन्न कानूनहरूले महिलाहरूलाई प्रत्याभूत गरेका हक अधिकारहरूको बारेमा जानकारी गराउन १९ वडाका ३५७ जना गृहिणी महिलाहरूलाई जनचेतामूलक कार्यक्रम गरीएको छ । लैंगिक

हिंसा निवारण कोषबाट हिंसापीडित ३५ जना महिलाहरूलाई व्यवसाय सञ्चालन र औषधि उपचारमा हजार सहयोग गरीएको छ । २६३ वटा मुद्दाहरू दर्ता भएकोमा १९१ वटा निर्णय तथा मेलमिलाप गराइएको छ ।

घरनक्सा सम्बन्धी अनलाइन सफ्टवेयर (EBPS) संचालनका लागि शाखामा कम्प्युटर तथा नेटवर्क पूर्वाधारको व्यवस्था गरी एको, शाखाको कर्मचारीहरूलाई तालिम दिइएको छ । सफ्टवेयर संचालनको प्रकृत्यामा रहेको छ । यसैगरी राजश्व महाशाखा र वडाका कर्मचारीहरूलाई अनलाइन सिफारिससम्बन्धी तालिम प्रदान गरीएको छ । स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA) र स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन (FRA) मा विवरण प्रविष्टि सम्पन्न गरीएको छ । LISA मा ८६ र FRA मा ७४ अंक प्राप्त भएको छ । सूचना प्रविधि विभागसँग सरकारी क्लाउड सेवा (GCloud) को लागि सम्झौता गरीएको छ । हालसम्म १ वटा सफ्टवेयरको सुरक्षा अडिट गरीएको छ । अन्य ३ वटा सफ्टवेयर प्रणालीको सुरक्षा अडिट (Security Audit) लागि सूचना प्रविधि विभागलाई लेखी पठाइएको र अडिट प्रतिवेदन आउन बाँकी रहेको छ । आ.व.मा थप ५ स्थान (फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र- WWTP), २ वटा सामुदायिक विद्यालय र २ वटा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र) मा ई-हाजिरी प्रणाली जडान गरीएको छ । थप ६ वटा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रहरू (११,१२,१४,१६, १७, १८) मा इन्टरनेट व्यवस्था गरीएको कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरूमा कम्प्युटर, प्रिन्टर, सिसिटीभी व्यवस्थापन गरीएको छ । नियमित रूपमा महानगरको वेबसाइट, सामाजिक संजाल अद्यावधिकलगायत आधिकारिक इमेल तथा एस.एम. एस सेवा संचालन गरीएको छ ।

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनतर्फ:

सरसफाई

जथाभावी फोहोर फाल्नेहरूलाई पत्राचार गरी ६५ जनालाई सचेत गराइएको छ । जथाभावी फोहोर फाल्नेहरूलाई आर्थिक जरिवाना सहित ४५ जनालाई कारवाही गरीएको छ । विराटनगरको शानको रूपमा रहेको राधाकृष्ण रथ यात्रामा निस्किएको फोहोर सोही दिन राति १२ बजे सम्म कार्य गरेर भए पनि फोहोर व्यवस्थापन गर्ने कार्यको थालनी गरीएको छ । मेनरोड रोडपेश चौक देखि पुष्पलाल चौक सम्मको नाला सफाईको कार्य भएको साथै विभिन्न वार्डको पानी निकास हुने मुख्य तथा सहायक नाला सफाई गरीएको । सरसफाई व्यवस्थापनमा कार्य गर्ने सफाई कर्मीहरूको उत्प्रेरणाको लागि धार्मिक यात्रा (बोलबम चतरा धरान) र सरसफाई सम्बन्धी अध्ययन भ्रमणका लागि धनकुटा नगरपालिका लगेको । स्थानीय युवाहरूको सक्रियतामा विराटनगर वडा नं. ३ र ४ को साप्ताहिक नहर सफाई अभियान थालनी संगै नहर किनारामा बिरुवा रोप्ने कार्यको थालनी गरी एको । च्याडवारी, धुधुवा पैनी सफाईको कार्य भइरहेको छ ।

निर्माणाधिन कोशी अस्पतालबाट निस्किएको करिब ५०० ट्रीप माटो हाटखोला स्थित खेलमैदानमा व्यवस्थापन गरीएको । महाशिवरात्री तथा सरस्वती पुजाका अब सरमा मन्दिर तथा विद्यालयमा सफाई अभियान सञ्चालन गरिएको छ ।

महानगरपालिका क्षेत्र भित्रका सरकारी कार्यालयहरूको सरसफाई व्यवस्थापन तथा शौन्दर्यकरणका लागि प्रमुख जिल्ला अधिकारीज्यूको नेतृत्वमा बैठक बसाई सरकारी कार्यालयहरूमा हरियाली प्रबर्द्धन गर्ने कार्यको थालनी गरीएको छ ।

रानी भन्सार, विराट राजाको दरबार क्षेत्र, टेक्सी स्टेण्ड, १७ नं. वडा कार्यालय देखि मण्ठा पोखरी हुदै प्रहरी कार्यालय सम्म सरसफाई अभियान सञ्चालन गरीएको छ। सरसफाई तथा हरियाली व्यवस्थापनमा अभियन्ता/नागरीक समाजसंग हातेमालो गरी सरसफाई व्यवस्थापन तथा हरियाली प्रबर्धन अभियान सञ्चालन गरिएको छ। ६ लेन सडकको बरगाछी रानी डिभाईडरमा शौन्दर्यकरणका लागि बैक तथा बित्तिय संस्थाहरुको सहयोगमा शौन्दर्यकरणको कार्य शुरुवात गरीएको छ। ठुला नालाहरु देबकोटा चौक पूर्व, दक्षिण, पश्चिम, केशलीया रोडको नाला, रानी मटेरुवा जाने सडकको दाया बाया, केशलीया सडक उत्तर र वडा नं ५ को सम्झना चौक दक्षिण ऋचापथको पुरिएको नाला खोल्ने कार्य गरीएको छ। वडा नं ६ सेल्फी पुल नहर पश्चिम हुदै वडा कार्यालय मोड बाट रामपूर चौक केशलीया मार्गसम्मको दायाबाँयाको नाला सफाई गरीएको छ। बेवारिसे लास तथा मृत जिबजन्तु व्यवस्थापन सकेसम्म सूचना प्राप्त भएको आधा घण्टा सम्म व्यवस्थापनको कार्य गरीदै आएको छ। फोहोरमैला व्यवस्थापन अन्तर्गत फोहोर बोक्ने साधनमा मात्र फोहोर दिने बानीको विकास गर्न सदस्य निर्माणलाई तिब्रता दिइएको तुलनात्मक हिसाबले हाल ४० प्रतिशत घरधुरी सफाई सदस्य बनाईएको छ । ऐतिहासिक स्थल, धार्मिक/व्यावसायिक मेला तथा विभिन्न साँस्कृतिक कार्यक्रम तथा महोत्सवको फोहोरमैला व्यवस्थापन गरीएको छ। सफाईकर्मीहरुलाई प्रविधि मैत्री र सेफटी मेजरका लागि घास काट्ने मेसिन, ग्लोबस, बुट, रिफ्लेक्टर ज्याकेट र रेनकोट उपलब्ध गराइएको छ सफाईकर्मीहरुको स्वास्थ्यलाई ध्यानमा राखी न.पा. र साझेदार संस्थामा कार्यरत सफाईको क्षेत्रमा कार्य गर्ने सबै कर्मचारीहरुको लागि ५ दिने स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरीएको छ। नियमित नाला सफाई, सडक सफाई, घरदैलो फोहोर संकलन, सडक किनाराको झार जंगल सफाई तथा बर्म ड्रेसिड गर्ने कार्य र घरदैलो फोहोर संकलन व्यवस्थापन कार्य सहित सचेतना अभियान सञ्चालन हुदै आएको ।

वातावरण

नगरका विभिन्न वडामा २२२ वटा बिरुवा रोपी हरियाली प्रवर्धन गरीएको छ । विश्व वातावरण दिवसको अब सरमा ३० वटा विद्यालयलाई वातावरण सम्बन्धी विभिन्न शिर्षक वायु प्रदूषण, जलवायु परिवर्तन, सार्वजनिक स्थल र फोहोरमैला व्यवस्थापनमा ओपन आर्ट प्रतियोगिता गराइएको छ । घरबाट निस्कने कुहिने फोहोर र नकुहिने फोहोरको बारेमा ५० घरपरिवारलाई कम्पोस्ट मल बनाउने तालिम दिइएको छ । १० जना कृषक घर परिवारलाई बायोग्यास जडान गराई स्वच्छ उर्जा प्रयोग गरीरहेको छ । ११ वटा सामुदायिक विद्यालयमा तालिम दिई गार्डेन निर्माण गरी हरियाली प्रवर्धन गरीएको छ । पूरानो तारजालीहरु मर्मत सम्भार गरी पुनः वाई न. ५ को नहरमा बिरुवा संरक्षणमा सहयोग पुगेको छ । वातावरण प्रदूषण अनुगमन तथा निरिक्षण अन्तर्गत आएका उजुरीहरुको अनुगमन टोलीले अनुगमन गरी २० वटा भन्दा बढी उजुरी उपर कारबाही गरी समस्याको समाधान गरीएको छ । २ वटा उद्योगको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्न लगाइएको छ । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी १४ सामुदायिक विद्यालयहरुमा सचेतनामुलक कार्यक्रम गरी जलवायु परिवर्तनको कारण हुन सक्ने प्रभावहरुको विषयमा सचेत गराएको छ । वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धन कार्यक्रमअन्तर्गत वातावरणमैत्री सूचकहरुको वाई नं १० बाट ३४ वटा घरपरिवारको सर्वे गरीएको छ । फोहोरपानी प्रसोधन केन्द्रमा एक बसें बिरुवा चालिस हजार उत्पादन भएको र २५ हजार बहुवर्षे बिरुवा उत्पादन गरी वितरण गरीएको छ ।

विपद व्यवस्थापन:

१९ वटै वडामा संयोजकसहित ५ जनाको टिमको सहि द्रुत लेखाजोखा टोली गठन भएको छ। ४ थान फायर सुट खरिद र राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणबाट १ थान फायर पम्प प्राप्त भएको छ। पूर्वाधार विकासमा विपद् प्रभाव मूल्यांकनसम्बन्धी कार्याविधि, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपो र डिलरहरूको सुरक्षा मापदण्ड र भान्साकोठाको न्यूनतम् सुरक्षा मापदण्ड तयार गरीएको छ। विपद् व्यवस्थापन आधारभूत मानवीय मापदण्डसम्बन्धी तालिम ७८ जना टोल संगठनहरूलाई र वडाका जनप्रतिनिधि र युवा स्वयंसेवकहरूसमेत १९ वडाका ४० जनालाई तालिम दिइएको छ। व्यवसाय निरन्तरताका लागि ३० जना उद्यमी हरूलाई विपद् व्यवस्थापन योजनासम्बन्धी तालिम दिएको छ, भान्साकोठा सुरक्षासम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रममा १९ वटै वडालाई समेटी ७५० जना सहभागीलाई अभिमुखीकरण गरिएको, सातघुम्ती आगलागीमा मृतक र घाइतेका लागि राहत रु.४ लाख २० हजार रकम प्रदान गरीएको छ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू ,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को जेठ मसान्तसम्मको अनुमानित र यथार्थ आय व्यय प्रस्तुत गर्न चाहन्छु। आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ का लागि रु. ३ अर्ब ३६ करोड १७ लाख २५ हजार ६ सय २६ रुपैयाँ आय अनुमान गरीएकोमा २०८१ जेठ मसान्त सम्ममा रु २ अर्ब ३७ करोड ५४ लाख ६२ हजार ७ सय ३१ रुपैयाँ अर्थात् ७०.६६ प्रतिशत मात्र यथार्थ आय भएको छ। कुल अनुमानित आयमध्ये आन्तरिक आयतर्फ रु ८९ करोड ५० लाख अनुमान गरीएकोमा जेठ मसान्तसम्ममा रु. ४१ करोड ९८ लाख २५ हजार ६ सय ५५ रुपैयाँ अर्थात् ४६.९० प्रतिशत मात्र यथार्थ आन्तरिक आय संकलन भएको छ। यसैगरी संघीय सरकार समानीकरण अनुदानतर्फ रु ३४ करोड ८६ लाख अनुमान गरीएकोमा रु २५ करोड ८३ लाख ४७ हजार ४ सय ६० रुपैयाँ अनुदान प्राप्त भएको छ। संघीय सरकार शसर्त अनुदानतर्फ रु. ७९ करोड ४ लाख १६ हजार अनुमान गरीएकोमा रु. ७८ करोड १८ लाख १२ हजार ३ सय ६० रुपैयाँ प्राप्त भएको छ। संघीय सरकार विशेष अनुदान तर्फ रु. ६ करोड अनुमान गरीएकोमा रु. ३ करोड प्राप्त भएको छ। संघीय सरकार समपूरक अनुदान रु. ६० लाख अनुमान गरीएकोमा जेठ मसान्त सम्म रु. १० लाख अनुदान प्राप्त भएको छ।

यसैगरी प्रदेश सरकार समानीकरण अनुदान तर्फ रु. २ करोड ४० लाख ८८ हजार अनुमान गरी एकोमा सोही बराबरको अनुदान रकम प्राप्त भएको छ। प्रदेश सरकार शसर्त अनुदानतर्फ रु. २ करोड ९७ लाख ४३ हजार अनुमान गरिएकोमा रु २ करोड २८ लाख ६८ हजार अनुदान प्राप्त भएको छ। बाँडफाँडबाट प्राप्त मु.अ. कर र अन्त शुल्क बापत रु. २० करोड ७४ लाख ६६ हजार रुपैयाँ अनुमान गरीएकोमा रु. १५ करोड ३४ लाख २६ हजार ६ सय ९ रुपैयाँ प्राप्त भएको छ। स्थानीय राजस्व बाँडफाँडअन्तर्गत मनोरञ्जन र विज्ञापन कर बापत रु. ४१ लाख ८१ हजार अनुमान गरीएकोमा रु.२६ लाख १९ हजार ४ सय ८२ रुपैयाँ प्राप्त भएको छ। घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर बापत रु ४५ करोड अनुमान गरीएकोमा रु. १८ करोड ८३ लाख ११ हजार ८

सय २६ रुपैया प्राप्त भएको छ । प्रदेश सवारी साधन कर बापत रु. ४ करोड ८ लाख ५६ हजार अनुमान गरीएकोमा रु. ३ करोड ८२ लाख ५ हजार ३ सय ७८ रुपैया मात्र प्राप्त भएको छ । बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने वन रोयल्टीतर्फ रु. ४ लाख ४१ हजार ६ सय २६ रुपैया अनुमान गरेकोमा सोही बराबरको रोयल्टी रकम प्राप्त भएको छ ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू ,

यसैगरी अन्य संघसंस्था अनुदान बापत रु.३ करोड अनुमान गरीएकोमा रु. १७ लाख ६२ हजार १ सय १५ रुपैया मात्र अनुदान प्राप्त भएको छ । बैक मौज्जात बापत रु. ३५ करोड ५० लाख अनुमान गरी एकोमा रु ४० करोड ९ लाख ७१ हजार ६ सय ५८ रुपैया मौज्जात रहन गएको छ । नगर विकास कोषबाट ऋण बापत रु. ३ करोड २० लाख अनुमान गरीएकोमा रु. १ करोड ८४ लाख ९५ हजार ६ सय ७१ रुपैया मात्र ऋण प्राप्त भएको छ । यसैगरी जनसहभागीतातर्फ रु ८ करोड ७९ लाख ३४ हजार अनुमान गरीएकोमा २०८१ जेठ मसान्तसम्ममा रु ३ करोड ३२ लाख ८६ हजार ८ सय ९० रुपैया मात्र जनसहभागीता बापतको रकम प्राप्त भएको छ ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को अनुमानित व्यय रु. ३ अर्ब ३६ करोड १७ लाख २५ हजार ६ सय २६ रुपैया मध्ये २०८१ जेठ मसान्तसम्ममा रु. २ अर्ब १५ करोड ६० लाख १ हजार ७ सय ६५ रुपैया अर्थात् ६४.१३ प्रतिशत मात्र खर्च भएको छ । उपरोक्त खर्चमध्ये चालु खर्चतर्फ रु. १ अर्ब २५ करोड ११ लाख ७७ हजार ५ सय ७१ रुपैया अर्थात् ७६.४५ प्रतिशत खर्च भएको छ । यसैगरी पुँजीगत खर्चतर्फ रु. ८८ करोड १३ लाख ६६ हजार ४ सय ८४ रुपैया अर्थात् ५२.६१ प्रतिशत खर्च भएको छ भने वित्तीय खर्च (सावा र ब्याज भुक्तानी) तर्फ रु. २ करोड ३४ लाख ५७ हजार ७ सय १० रुपैया खर्च भएको छ ।

अब म आव २०८०।०८१ जेठ मसान्त सम्मको क्षेत्रगत बजेट तथा यथार्थ खर्च प्रस्तुत गर्न चाहन्छु। आर्थिक विकासतर्फ रु.३ करोड २१ लाख ३५ हजार विनियोजन भएकोमा रु.१ करोड ४७ लाख २० हजार ३ सय ९४ रुपैया अर्थात् ४५.८१ प्रतिशत खर्च भएको छ । यसैगरी सामाजिक विकासतर्फ रु. १ अर्ब ३ करोड ४४ लाख ८ हजार १ सय रुपैयां विनियोजन भएकोमा रु. ७४ करोड ३७ लाख ७२ हजार ५ सय ९९ रुपैया अर्थात् ७१.९० प्रतिशत खर्च भएको छ । पूर्वाधार विकासतर्फ रु. १ अर्ब ५३ करोड ७८ लाख ६२ हजार ९ सय रुपैयां विनियोजन भएकोमा रु. ८२ करोड ८० लाख ५० हजार ६ सय ६७ रुपैया अर्थात् ५३.८४ प्रतिशत खर्च भएको छ । सुशासन तथा संस्थागत विकासतर्फ रु. ८ करोड ५४ हजार विनियोजन भएकोमा रु ३ करोड ५३ लाख ६० हजार ३ सय ७ रुपैया अर्थात् ४४.१७ प्रतिशत खर्च भएको छ । यसैगरी कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च तर्फ रु. ६७ करोड ७२ लाख ६५ हजार ६ सय २६ रुपैया विनियोजन भएकोमा रु. ५३ करोड ४० लाख ९७ हजार ७ सय ९६ रुपैया अर्थात् ७८.८६ प्रतिशत खर्च भएको छ ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू ,

अब म आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को प्रमुख नीतिहरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

सामाजिक विकासतर्फ:

क) स्वास्थ्य नीति

१. महानगरीय सुलभ फार्मेसीको स्थापना तथा संचालन गरीनेछ ।
२. स्वास्थ्य संस्थालाई पेपरलेस बनाउन तथा सम्पूर्ण विवरण संरक्षित तथा सुरक्षित बनाउन Digital Health System/Electric Medical Record सबै स्वास्थ्य संस्थामा विस्तार गरीनेछ ।
३. “छोरी बचाउ छोरी पढाऊ” कार्यक्रमअन्तर्गत पहिलो र लगातार दोस्रो छोरी जन्माउने आमाहरुलाई प्रोत्साहन बापत उपलब्ध गराउंदै आएको रकमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४. गर्भवती आमा, ज्येष्ठ नागरीक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई प्रदान गरिंदै आएको निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवालाई निरन्तरता दिदै जटिल समस्या भएका विरामीहरुलाई लक्षित गरी सुविधा सम्पन्न एम्बुलेन्स संचालनमा ल्याइनेछ ।
५. विराटनगरवासीका लागि नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसंगको साझेदारीमा संचालित निःशुल्क रक्त सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. रानी र बैजनाथपुर अस्पतालमा २४ घण्टे बर्थिङ सेन्टर, स्वास्थ्य बिमा, USG सेवा, बिमा फार्मेसी, एक्स-रे सेवा, प्रयोगशाला सेवा तथा फिजियोथेरापी सेवाको स्थापना तथा सुदृढीकरण गरिंदै सुविधा सम्पन्न विशेषज्ञ सेवा प्रदान गरीनेछ ।
७. विराटनगर महानगरपालिकाको १९ वटै वडा/स्वास्थ्य संस्थाहरुमा Urine for Pregnancy test का साथै गर्भवती महिलाहरुका लागि Portable USG द्वारा निःशुल्क गर्भावस्थाको जाँच र निःशुल्क ANC Profile चेकजाँचको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८. ८० वर्ष भन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरीकहरुका लागि घरदैलो निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रमलाई विस्तार गरी ७५ वर्षभन्दा माथिका जेठ नागरीकहरुलाई घरदैलो निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रममा समेटिनेछ ।
९. सबै वडाहरुमा निःशुल्क एकीकृत विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर संचालन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०. मोतियाबिन्दुमुक्त महानगरपालिका कार्यक्रमअन्तर्गत सबै वडाहरुमा निःशुल्क आँखा जाँच शिविर, ६ वटा वडामा साप्ताहिक आँखा क्लिनिक र विद्यालयहरुमा निःशुल्क आँखा जाँच कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
११. पोषणमैत्री/किशोरकिशोरीमैत्री स्वास्थ्य संस्था बनाउन विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।
१२. टिबी फ्रि पालिका कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न थप कार्यक्रमहरु संचालन गरीनेछ ।
१३. स्तनपायी आमाहरुको सहजताका लागि वडा कार्यालय तथा अन्य उपयुक्त स्थानमा स्तनपानकक्षको निर्माण गरीनेछ ।
१४. वैकल्पिक चिकित्साको रूपमा आयुर्वेद सेवाको विकास, विस्तार तथा सुदृढीकरण गरीदै लगिनेछ ।

१५. डेङ्गी लगायत महामारीजन्य सरुवा रोगहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरीनेछ ।
१६. निजी, सामुदायिक तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको नियमनलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै गरीब, विपन्न तथा बेवारिसेहरुका लागि निःशुल्क वेड तथा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गराउन समन्वय गरीनेछ ।
१७. सुर्तीजन्य पदार्थको सेवन न्यूनिकरण तथा नियन्त्रणका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालनमा ल्याइनेछ ।
१८. खोप सेवालाई विस्तार गरी रेविजविरुद्धको खोपलगायत अन्य खोपको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१९. अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाई अपाङ्गता दरमा कमी ल्याइनेछ भने अपाङ्गता भएको व्यक्तिको जीवनस्तर सहज बनाउन आवश्यक सामग्रीहरु उपलब्ध गराउने तथा तालिम प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२०. अटिजम भएका बालबालिकाहरुको लागि छुट्टै अटिजम सेवा केन्द्र संचालनमा ल्याइनेछ ।
२१. रानी अस्पताल र बैजनाथपुर अस्पतालमा Primary Burn Management Unit स्थापना गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।
२२. TB, HIV/AIDS ग्रसितलाई पोषण सामग्री उपलब्ध गराईने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

ख) शैक्षिक विकास तर्फ

१. "प्रदेशको राजधानी साझा सहर, गुणस्तरीय शिक्षाको हब विराटनगर" भन्ने नारासहित विद्यालयस्तरका सबै बालबालिकाहरुलाई सुरक्षित र आनन्ददायी वातावरणमा शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा सहभागीता गराउन आवश्यक भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको विकास गरीनेछ ।
२. प्रारम्भिक बाल कक्षाको अब स्था विश्लेषण गरी उमेर, रुची , क्षमता र आवश्यकतामा आधारित गुणस्तरीय प्रारम्भिक बाल शिक्षामा जोड दिइनेछ ।
३. विद्यालयबाहिर रहेका विशेष गरी ५ वर्षदेखि १२ वर्षसम्मका बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गराउनका लागि आवश्यक सबै संयन्त्रको परिचालन गरीनेछ ।
४. विद्यालयस्तरका विद्यार्थीका लागि न्यूनतम सिकाइ उपलब्धी हासिल गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५. प्राविधिक धार सञ्चालित विद्यालयमार्फत प्राविधिक शिक्षामा लक्षित वर्गको सहज पहुँच अभिवृद्धि गर्दै सान्दर्भिक र आवश्यकतामा आधारित प्राविधिक शिक्षालाई सुदृढ बनाईनेछ ।
६. विद्यालय मार्फत विद्यार्थीमा जीवन उपयोगी सीप तथा संस्कारको विकास गर्दै नैतिक शिक्षाको प्रवर्द्धन गरीनेछ ।
७. "स्कूलभित्र सबै नानी, धारो खोल्दा शुद्ध पानी" आदर्श वाक्यका साथ सबै सामुदायिक विद्यालयमा फिल्टर प्लान्टसहितको शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था गरीनेछ ।
८. न्यून पारिश्रमिक भएका विद्यालय कर्मचारी तथा बाल विकास सहजकर्तालाई दिइँदै आएको प्रोत्साहन पारिश्रमिकलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

९. आधारभूत तह कक्षा ६-८ र माध्यमिक तह कक्षा ९-१० मा विषयगत न्यून दरबन्दी भएका विद्यालयका लागि प्रदान गरी दै आएको शिक्षक शिक्षण अनुदानलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०. महानगरपालिकाले स्वीकृत गरेको स्थानीय पाठ्यक्रम प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्न आवश्यक सन्दर्भ पुस्तकको विकास गरीनेछ ।
११. प्राविधिक धारमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई सार्वजनिक विद्यालयमा OJT कार्यका लागि परिचालन गरीनेछ ।
१२. विद्यालयमा बाल क्लब, स्काउट, जुनियर रेडक्रस, उद्यमशील क्लब जस्ता समूह गठन गरी विद्यार्थीलाई सिर्जनशील कार्यमा उत्प्रेरित गराइनेछ ।
१३. सार्वजनिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा शैक्षिक सुशासन र उत्तरदायित्व अभिवृद्धि गर्न नियमित अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण गरी आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गरीनेछ ।
१४. सुत्केरी विदामा बसेका महिला शिक्षक काममा नफर्कुन्जेलसम्मका लागि गरिँदै आएको सट्टा शिक्षक व्यवस्थापनको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५. प्रत्येक शुक्रवारलाई पुस्तकरहित दिनका रूपमा मनाउन "खेल्दै सिक्दै कार्यक्रम" सञ्चालन गरीनेछ
१६. परम्परागत तथा धार्मिक विद्यालयका लागि प्रदान गरी दै आएको शिक्षण अनुदानलाई निरन्तरता दिँदै शिक्षाको मूल धारमा ल्याई गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गरीनेछ ।
१७. सामुदायिक सिकाइ केन्द्रलाई वडा कार्यालयबाट नियमन गरी निरन्तर शिक्षा, पठन संस्कृतिको विकास, डिजिटल साक्षरता, बैकिङ साक्षरता जस्ता विषयमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरीनेछ ।
१८. महानगर बहुप्राविधिक शिक्षालयको भौतिक, शैक्षिक तथा व्यवस्थापकीय पक्षमा सुधार ल्याइनेछ
१९. महानगरपालिकामा सञ्चालित सार्वजनिक विद्यालयको महानगरभित्र र अन्यत्र पालिकामा विद्यालयका नाममा रहेका जग्गाको लगत संकलन तथा संरक्षण गरीनेछ ।
२०. महानगर क्षेत्रभित्रका भाषा, कला, संस्कृति तथा साहित्यको संरक्षण तथा संवर्द्धन नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१. "मेयर इन्जिनियरिङ छात्रवृत्ति कार्यक्रम" मार्फत महानगर बहुप्राविधिक शिक्षालयमा अध्यापन हुने डिप्लोमा इन सिभिल इन्जिनियरिङ, डिप्लोमा इन जियोमेट्रिक्स इन्जिनियरिङ र डिप्लोमा इन इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङमा महानगरपालिकाभित्रका २५ जना लक्षित वर्गका विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति प्रदान गरी पठनपाठनको अब सर मिलाइनेछ ।

ग) युवा तथा खेलकुद नीति

१. युवा वर्गमा सिर्जनशीलता तथा उद्यमशीलता विकास गरी उनीहरूमा रहेको क्षमता उजागर गरीनेछ ।
२. युवालाई समाजका कर्मठ, क्रियाशील, नवीनताको पक्षधर र रचनात्मक शक्तिका रूपमा लिइ समाजप्रति जवाफदेही र उत्तरदायी बहन गर्नसक्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
३. युवाको उमेर समूहको आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै शिक्षा आर्जन तथा वृत्तिको खोजीमा रहेका युवालाई लक्षित गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।

४. "जहाँ खेलकुद त्यहाँ महानगर" नारासहित खेलकुद गतिविधि सञ्चालन गर्ने संस्थाहरूलाई खेलकुद कार्यक्रम आयोजना गर्न प्रोत्साहन गरीनेछ ।
५. महानगरपालिका क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय खेलकुद सञ्चालनका लागि प्रोत्साहित गरी यसका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गरीनेछ ।
६. विराटनगरका उत्कृष्ट खेलाडी सम्मान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. विद्यालयलाई खेलाडि उत्पादन गर्ने कारखानाका रूपमा विकास गर्न आवश्यक कार्य गरीनेछ
८. विद्यालय उमेरका किशोरीहरूलाई हुनसक्ने विभिन्न हिंसाबाट सुरक्षित महसुस गराउन सञ्चालन गर्दै आएको उपमेयर किशोरी आत्मरक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरीनेछ ।

घ) बालबालिका

१. "सानै छु बढ्न देऊ, बालविवाह होइन पढ्न देऊ" भन्ने नारालाई सफल बनाउन नेपाल सरकारले सन् २०३० सम्ममा बाल विवाह मुक्त राष्ट्र बनाउने प्रतिवद्धता जनाएको हुँदा बाल विवाह मुक्त महानगरपालिका घोषणा गर्न बाल विवाह विरुद्धको कार्यक्रम अभियानका रूपमा सञ्चालन गर्न किशोरी सशक्तिकरण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
२. बालअधिकार संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि नगर र वडास्तरीय बाल अधिकार समितिलाई थप क्रियाशील बनाइनेछ ।
३. विभिन्न संघसंस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यबाट सडक बालबालिका, बालश्रम र बाल विवाह निवारण गर्ने कार्यहरूलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
४. लागुपदार्थ दुर्व्यसन, साइबर अपराध, लैङ्गिक हिंसाजस्ता बालबालिकाहरूलाई हुने सम्भावित जोखिमबाट बचाउन प्रहरी कार्यालय र बालक्लवको समन्वयमा विद्यालयस्तरमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरी नेछ ।
५. मनोसामाजिक समस्यामा परेका बालबालिकाहरूलाई मनोविर्मशककर्ताद्वारा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. बालक्लव को क्षमता विकासका लागि विभिन्न तालिम कार्यक्रम संचालन बाल सहभागी ता अभिवृद्धि गरी ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. विराटनगर महानगरपालिकालाई बालमैत्री नगर घोषणा गर्नका लागि बालबालिकाहरूको स्थिति प्रतिवेदन र रणनीति योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
८. बालबालिकाको सर्वाङ्गिक विकासका लागि बाल बचाउँ, संरक्षण, विकास र सहभागी ताका सूचकका आधारमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ र नगरका सबै बालबालिकाहरूको पहुँचका लागि बालमैत्री पार्क र खेल मैदानलाई थप निर्माण र व्यवस्थापन गरी दै लगिनेछ ।
९. नगरक्षेत्र भित्रका बालगृह तथा बालआश्रमहरूको नियमन तथा अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाई ने छ ।
१०. विपदमा परेका बालबालिकाहरूको उद्धार तथा पुर्नस्थापनाका लागि बाल कोषको व्यवस्था गरी सहयोग गरीनेछ ।
११. बालबालिकाको स्थिति प्रतिवेदन तयारी र प्रकाशन गर्न स्वयमसेवक परिचालन गरीनेछ ।

ड) महिला

१. “महिलाको आर्थिक सशक्तिकरण हाम्रो अभियान, महिला माथि लगानी महानगरको पहिचान” नारालाई साकार गर्न महिलाको आर्थिक र सामाजिक सशक्तिकरणका लागि विभिन्न रोजगारमूलक सीप विकास तालिम र सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै उद्यमशीलता विकास कार्यक्रममा भएको सहयोगलाई Innovative startup Business मा जोडी महिलाको उत्पादनलाई स्थानीय बजारमा विक्री गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२. “महानगरको चाहना हिंसारहित नगरको कामना” लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्य योजनालाई निरन्तरता दिदै महानगरपालिकाका सबै वडामा सेवा विस्तार गरीनेछ ।
३. सडकपेटीमा रात बिताउने असहाय तथा साहाराविहीन मानवहरूलाई नगर प्रहरी मार्फत उद्धार गरी उचित व्यवस्थापन गरी नेछ ।
४. ज्येष्ठ नागरीक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, आदिवासी जनजाति, दलित समुदाय, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, मधेसी पिछडा वर्गको भाषा, कला, साहित्य तथा संस्कृति संरक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने खालका कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गरीनेछ ।
५. बाल सेवा आश्रम, मानव सेवा आश्रम तथा सुरक्षित आवास गृहको संस्थागत व्यवस्थापनमा सहयोग गरीनेछ ।
६. सामाजिक क्षेत्रसँग सम्बन्धी त खण्डिकृत तथ्याङ्क संकलन गरी अभिलेखिकरण प्रकासन प्रसारण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। महानगरपालिकाद्वारा निर्माण भएको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
७. प्रत्येक वडामा महिला सशक्तीकरण समूह/समिति/किशोरी समूह गठन गरी मदिरा नियन्त्रण, लागू औषध दुर्व्यसन, बालविवाह न्यूनीकरणजस्ता सामाजिक विकृतिविरुद्ध परिचालन गरी नुका साथै महिलाहरूलाई आय आर्जनसँग समेत आवद्ध गर्दै लगिनेछ ।
८. एकल महिला तथा साहाराविहीन महिलालाई उद्धार पुर्नस्थापना सहयोगलाई प्रभावकारी बनाई नेछ ।
९. एकल महिलाको सम्मानजनक जीवनयापनमा सहयोग पुर्‍याउन आर्थिक सशक्तिकरण सीपमूलक तालिम , विउं पुजी उपलब्ध गराउनुको साथै एकल महिला सुरक्षा कोषको व्यवस्था गरीनेछ ।
१०. महानगरलाई लैङ्गिक हिंसासुक्त समाजको संस्थाहरूको सहयोग र सहकार्यमा सञ्चालित लैङ्गिक रोकथाम तथा प्रतिकार्य योजनालाई निरन्तरता दिदै सबै वडामा कार्यक्रम विस्तार गरीनेछ ।
११. लैङ्गिक हिंसाबाट प्रभावितहरूलाई उपलब्ध गराउदै आएको सहयोगलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१२. महिलाहरूको सुरक्षालाई मध्यनजर गर्दै विद्युतिय प्रविधिको प्रयोग र सुरक्षा सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।

च) ज्येष्ठ नागरीक

१. “ज्येष्ठ नागरीकको सम्मान, सभ्यताको पहिचान” लाई मुर्त रूप दिन ज्येष्ठ नागरीकहरूलाई अनुभवी र परिपक्व नागरी कहरुका रूपमा सम्मान गर्दै सहजजीवन यापनका लागि विद्यालय स्तरमा उनीहरूको अनुभव, ज्ञान, सीप हस्तान्तरण कार्यक्रमलाई वृत्तचित्र निर्माण तथा प्रसारण गरीनेछ।
२. ज्येष्ठ नागरीकमाथि हुने हिंसा र दुर्व्यवहारविरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति लिई अलपत्र परेका असहाय, घरबारविहीन र साहाराविहीन ज्येष्ठ नागरीकलाई सहयोग पुर्याउदै आएको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३. ज्येष्ठ नागरीक दिवस, पुस्तकालय, पत्रपत्रिका, दिवा सेवा केन्द्र, भ्रमणजस्ता कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४. ज्येष्ठ नागरीकको हकहितमा कार्य गर्ने संस्थालाई अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ।

छ) अपाङ्गता

१. “अपाङ्गताको अधिकार, महानगरको सरोकार” लाई सम्बोधन गर्न अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको जीवन सहज बनाउन भैरहेको सहायक सामग्री उपलब्धतालाई निरन्तरता दिइनेछ।
२. परिचयपत्र वितरण कार्यलाई सहज बनाउँदै शिविर सञ्चालन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३. अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४. श्रवण शक्ति नभएका नागरीकहरूलाई लैङ्गिक हिंसा, यौनिक हिंसाबाट जोगाउन सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ।

सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जीकरण

१. सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राहीको विवरण प्रविधिमैत्री बनाउन EFT (Electronic Fund Transfer) मार्फत सर्वसुलभ र सरल ढंगले वितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ, बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई लाभग्राही नागरी कहरुको नजिक पुर्याइने खालका कार्यक्रम ल्याइनेछ।
२. हस्तलिखित व्यक्तिगत घटना दर्ता किताबलाई प्रणालीमा प्रविष्टि गरी डिजिटल अभिलेख विधि लागू गरीनेछ।
३. सबै प्रकारका व्यक्तिगत घटना शतप्रतिशत दर्ता गराउन महानगरभित्र सघन रूपमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ।
४. लक्षित वर्गको योजना बनाई घटना दर्ताको महत्व, आवश्यकताबारे जानकारी गराउँदै शतप्रतिशत घटना दर्ता गराउन महानगरपालिका विभिन्न स्थानहरूमा घटना दर्ता शिविर संचालन गरीनेछ।
५. सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जीकरणसँग सम्बन्धी त १९ वटा वडाका कर्मचारीहरूलाई प्रविधिमैत्री तालिम दिएर क्षमता विकास गरीनेछ।
६. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गरी रहेका लाभग्राहीहरूको परिचयपत्र नवीकरण गर्न Biometric Verification Device सँग राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बरलाई आबद्ध गरी नवीकरण गर्ने कार्यको सुरुवात गरीनेछ।
७. नेपाली नागरी कता प्राप्त बाबु आमाका १६ वर्ष मुनिका सन्तानको जन्मदर्ता गर्दा जन्मदर्ता प्रमाणपत्रमा राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बर जारी गर्ने व्यवस्था गरीनेछ।

८. सामाजिक सुरक्षा (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७९ अनुसार भत्ता प्राप्त गर्न योग्य व्यक्तिले भत्ता नलिने भनि स्वघोषण गरेमा त्यस्ता व्यक्तिको छुट्टै अभिलेख राखी प्रोत्साहन स्वरूप सम्मान गरीनेछ ।
९. "सहि व्यक्तिलाई सहि समयमा सहि रकम प्रदान, सामाजिक सुरक्षाको हाम्रो अभियान" भन्ने नारा अनुरूप भत्ता प्राप्त गर्न योग्य व्यक्तिलाई सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा समावेश गराउने तथा भत्ता प्राप्त गर्न अयोग्य व्यक्तिको पहिचान गरी सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमबाट हटाइनेछ ।

आर्थिक बिकासतर्फ:

क) पशुपन्छी बिकास शाखा

१. पशु पालनको विशेष क्षेत्र पहिचान गरी निःशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविर संचालन गरीनेछ ।
२. व्यवसायतिर उन्मुख पशुपन्छी फार्म/समूहलाई प्राथमिकता दिदै घाँस खेतीमा जोड दिइनेछ ।
३. विपन्न वर्गका किसानहरुको पशुपन्छीलाई परजीवि नियन्त्रणमा जोड दिइनेछ ।
४. पशुपन्छीमा महामारी सरुवारोग फैलन नदिनका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम गरीनेछ ।
५. उपभोक्तालाई स्वस्थकर माछा, मासु उपभोग गर्न र माछा,मासु बजारलाई व्यवस्थित गर्न बजार अनुगमनमा जोड दिइनेछ ।
६. सफा र स्वच्छ दूध उत्पादनमा वृद्धि गर्न उन्नत पशुपालन गर्नका लागि कृत्रिम गर्भाधानको माध्यमबाट नक्ष सुधारमा जोड दिइनेछ ।
७. व्यवसाय उन्मुख पशुपन्छी फार्म/समूह र सहकारीलाई बढी महत्वकासाथ अगाडि बढाउदै गोठमा प्रयोग गर्ने औजारहरु काममा सहजताका लागि निःशुल्क प्रदान गर्नेछ ।
८. सडक तथा सामुदायिक कुकुरहरुलाई व्यवस्थित गर्न बन्ध्याकरण र रेबिज विरुद्ध खोप कार्यक्रम गरीनेछ ।

ख) कृषि बिकास

१. कृषकहरुलाई धान, गहुँ, तोरी, मकैको गुणस्तरीय बीउ ५० प्रतिशत अनुदानमा उपलब्ध गराई किसानको उत्पादन वृद्धि गराइनेछ ।
२. कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व वृद्धिका लागि कृषि क्षेत्रमा व्यवसायिकरण, यान्त्रीकरण एवम आधुनिकीकरण तथा सिंचाइमा जोड दिइनेछ ।
३. जलवायु परिवर्तन रासायनिक विषादीको प्रयोगबाट पर्ने नकारात्मक असर न्यूनीकरण गर्दै वातावरणमैत्री प्राङ्गारिक कृषि प्रविधि तथा जैविक विषादी बनाउनेसम्बन्धि तालिम दिइनेछ ।
४. बहूदो सहरीकरणलाई मध्यनजर गर्दै शहरी कृषि कौशी तरकारी खेती करेसावारी खेतीमा जोड दिइनेछ ।
५. स्थानियस्तरमै उत्पादन गर्न सकिने कृषिजन्य उत्पादन प्रवर्द्धन तथा उपयोगमा जोड दिई सुरक्षित खानपान र पोष्टिक तत्वका श्रोत तथा उपयोगबारे सचेतनात्मक तथा व्यावसायिक च्याउ, कुरिलो खेती कार्यक्रम तथा तालिम संचालन गरीनेछ साथै नमुना बडा उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालन गरी नेछ ।
६. कृषि पेशालाई मर्यादित बनाउन तथा कृषकलाई प्रोत्साहन गर्न असार १५ लाई धान दिवसको रूपमा मनाइनेछ ।

७. कृषिसम्बन्धी आधारभूत ज्ञान सीप अभिवृद्धि गराउन कृषक समूह, सहकारीलाई अन्तर जिल्ला कृषक अब लोकन भ्रमण गराइनेछ ।
८. बाढी, पहिरो, हावाहुरी, असिना, जस्ता दैविक प्रकोपहरुबाट हुने क्षति न्युनीकरणका लागि कृषि बीमा कार्यक्रममा किसानहरुको सहभागिताका लागि जनचेतना बढाइनेछ ।
९. टनेल प्लाष्टिक तथा प्लाष्टिक मल्चिंगको प्रयोग गरि बेमौसमी तरकारी खेती उत्पादन वृद्धि गरी बजारको मागलाई पदपूर्ति गरीनेछ ।
१०. फलफूलमा आत्मानिर्भर उन्मुखका लागि आधुनिक नर्सरी स्थापना गर्ने तथा नयाँ व्यवस्थित फलफूल बगैचा स्थापना गरिनेछ ।

ग) सहकारी

१. सहकारी संस्थाहरुको आदर्शतम संख्या कायम गर्न एकीकरणलगायतका प्रोत्साहन र प्रवर्द्धनात्मक रणनीति लागू गरीदै लगिनेछ ।
२. सहकारी संस्थाहरुलाई उत्पादन र रोजगारी अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरुमा जोड्दै लगिनेछ ।
३. डिजिटल कारोबारलाई प्रोत्साहन गर्दै सहकारी तथा गरीबीसम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा सहकारी संस्थाको आबद्धतालाई अनिवार्य बनाईनेछ ।
४. संकटग्रस्त,रुग्ण र निस्कृय सहकारी संस्थाहरुको पहिचान गरी सोको व्यवस्थापन गरीनेछ ।
५. सहकारी क्षेत्रमा संस्थागत सुशासन प्रवर्द्धनका लागि नीति,विधि र प्रविधिबाट सहकारी संचालन गर्न प्रोत्साहित गरीनेछ ।
६. मागमा आधारित सहकारी शिक्षा र तालिममार्फत सहकारी संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. बढ्दो वित्तीय जोखिम व्यवस्थापनलाई मध्यनजर गर्दै सहकारी संस्थाहरुको अनुगमन र नियमन कार्यलाई थप प्रभावकारी र सघन बनाईनेछ ।

रोजगार

१. न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभुती गर्न रोजगार सेवा केन्द्रमार्फत प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमका साथै महानगरपालिकाको विकास निर्माण कार्यलाई समेत स्थानीय रोजगारीसँग आबद्ध गरीनेछ ।
२. नमुना रोजगार सेवा केन्द्रबाट बेरोजगार नागरी कलाई व्यावसायिक सीप ,रोजगार प्रवर्द्धन , आप्रवासन लगायतका सेवा सुविधा स्थानीय तहबाटै एकीकृत रूपमा प्रदान गरीनेछ ।
३. जब म्याचिड,जब रेफरल र आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धनका कार्यहरुलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

उद्यमशीलता

१. परम्परागत सीप र प्रविधिमा आधारित लघुघरेलु उद्योगको संरक्षण गरीनेछ । नवप्रवर्तनमा आधारित उद्योगहरूको स्थापना गर्न महानगरवासीलाई प्रोत्साहित गर्नुका साथै बीउ पुँजीको आवश्यक प्रबन्ध मिलाईनेछ ।
२. विपन्न वर्गको जीविकोपार्जन सुनिश्चित गर्न गरीबी निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
३. सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रको समेत सहकार्य र समन्वयमा युवा रोजगार तथा स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्न मागमा आधारित सीपमुलक तालिम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
४. वैदेशिक रोजगारलाई थप मर्यादित ब्यवस्थित र सुरक्षित बनाउन सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रमलाई आन्तरिकीकरण गरीनेछ ।

उपभोक्ता हित संरक्षण

१. विद्यालयस्तरबाट उपभोक्ता सचेतना कार्यक्रम लागू गरी उपभोक्ता अधिकारको समुचित उपयोग गर्न सक्ने परिवारको संख्यामा उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि गरीनेछ ।
२. बजार व्यवस्थापन तथा उपभोक्ता हित संरक्षण समिति गठन गरी बजार अनुगमन तथा निरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।

भौतिक पूर्वाधार विकास

१. निर्माण सम्पन्न भएका भौतिक संरचनाहरूको प्रभावकारिता परीक्षण गरी सुधार तथा स्तरोन्नति गर्ने कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
२. महानगरीय गौरवका योजनाहरूको पहिचान गरेर गुरुयोजना/ डिपिआर तयार गरी अपुग बजेट प्रदेश र संघसँग समन्वय गरी अगाडि बढाइनेछ ।
३. निर्माण सम्पन्न भइसकेका सडक तथा चोकहरूमा ट्राफिक संकेतहरू (रोड मार्किङ्ग, जेब्रा क्रसिङ्ग, दिशा संकेत बोर्ड) राखिनेछ ।
४. सिंघिया खोला किनारमा सार्वजनिक जग्गाको सिमाङ्कन गरी करिडोर निर्माण कार्यको सुरुवात गरीनेछ ।
५. Ground water recharge का लागि भित्री सडकहरूमा Paving Block द्वारा सडक निर्माणलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
६. विराटनगर महानगरपालिका ४,५,६,११,१२ र १३ नम्बर वडामा रहेको सुनसरी मोरङ्ग सिंचाई नहरको पश्चिमपट्टीको बाटोलाई Walking Street को रूपमा विकास गरीनेछ ।
७. विराटनगर महानगरपालिका १३,१४,१५ र १७ नं. वडाहरूमा वर्षातको पानी निकासका लागि आइसिपी रोड पूर्व रेलवे ड्र्याक हुँदै सिंघिया खोलासम्म Stom Drain को डिपिआर बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
८. महानगरमा निर्माणाधीन बहुवर्षिय योजनाहरू सम्पन्न भएपछि कार्यविधि बनाई संचालनमा ल्याइनेछ ।

९. सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरूको आफ्नै भवन बनाउने र भएका वडा कार्यालयहरूमा प्राथमिकताअनुसार तला थप गरी वडाबाट प्रदान गरी ने सेवा सुविधालाई थप सहज बनाईनेछ ।
१०. १ र ३ नं वडामा रहेको सुनसरी मोरङ सिंचाई योजनाको नहरलाई Stom Drain र Walking street को लागि अध्ययन गरी निर्माण कार्यको थालनी गरीनेछ ।
११. शहरी विकास विभागबाट डिपिआरको अन्तिम चरणमा रहेको Eastern corridor र खानेपानी तथा सरसफाई विभागको Integrated Water Supply and Sanitation Project को कार्यान्वयनका लागि पहल गरीनेछ ।
१२. महानगरपालिकाको १८ नं वडामा अवस्थित ऐतिहासिक विराटराजा दरबार क्षेत्रलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ ।
१३. Solid Waste Management का लागि दरैयास्थित महानगरपालिकाको जग्गामा निजी क्षेत्रसँगको साझेदारीमा निर्माण गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।
१४. विराटनगर महानगरपालिकाका व्यस्त सडकहरूमा ट्राफिक लाइट जडान गरी ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
१५. निजी क्षेत्रको सहभागितामा अन्तर्राष्ट्रियस्तरको स्टेडियम, नगर बस सञ्चालन, स्मार्ट सिटी तथा फोहरमैला व्यवस्थापनका कार्य अघि बढाइनेछ ।
१६. विराटनगरको ऐतिहासिक गरी मा र पूर्वाधारका हिसाबले गर्व गर्न लायक प्रादेशिक राजधानीका रूपमा विकास गर्ने जनचाहनाबमोजिम विविध क्षेत्रगत गुरुयोजना(Sectoral Master Plan) सहितको आयोजना बैंक(Project Bank) तयार गरीनेछ । उक्त योजनाको आधारमा राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय एवं दातृ निकायको सहयोग परिचालन गरीनेछ ।
१७. महानगरको आर्थिक विकासका लागि अत्यावश्यक विशेष आर्थिक क्षेत्र, प्रादेशिक बसपार्क, हवाई मैदान विस्तार, रिडरोड निर्माण, बाईपास सडक, रंगशाला, संग्रहालयजस्ता आन्तरिक श्रोतबाट मात्र सञ्चालन गर्न नसकिने योजनाहरू सहयोगी र साझेदार संस्थाहरूको सहयोगमा कार्यान्वयनमा ल्याउन पहल गरीनेछ ।
१८. सार्वजनिक-निजी साझेदारीको अब धारणाबमोजिम निजी क्षेत्रमा रहेको पुँजीलाई समेत नगर निर्माणमा आकर्षित गरी कृषि तथा औद्योगिक प्रदर्शनीस्थल निर्माण, वडा नं ९ गुद्रीस्थित ई-प्लट मा पार्किङसहितको बहुउपयोगी व्यवसायीक भवन निर्माण, सवारी साधन पार्किङ तथा हरियाली प्रवर्द्धनलगायतमा परिचालन गर्ने कार्यलाई अझ गति दिइनेछ ।
१९. सडकको दिगोपन वृद्धिका लागि रिडरोड, कोशी राजमार्ग र बाइपास सडकबाहेक अन्य सडकमा ठूला सवारी साधनबाट मालसामान ढुवानी गर्ने कार्य रोक्ने नीतिलाई कडाईका साथ लागू गरीनेछ ।
२०. वडास्तरीय योजनाहरूमार्फत न्यूनतम् भौतिक पूर्वाधारहरू विस्तार गर्दै लगिनेछ भने नगरस्तरीय योजनाहरू मार्फत नगरका मुख्य भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण गर्दै सुरक्षित र विकसित आवास क्षेत्रको रूपमा विकसित गरीनेछ ।
२१. निर्माणसम्पन्न भएका भौतिक संरचनाहरूको दिगोपनाका लागि यथाशीघ्र मर्मतसंभार गर्न “Mobile Infrastructure Ambulance”को अब धारणामा कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२२. कार्यालयको सुविधा सम्पन्न र आधुनिक प्रशासनिक भवन निर्माण कार्यतालिकाबमोजिम निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

२३. पूर्वाधार निर्माणमा गुणस्तर कायम गराउन निर्माण गुणस्तर चेकजाँचको व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
२४. जापान सरकारको सहयोगमा खानेपानी सुधारको परियोजना सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
२५. पूर्वाधार निर्माण गर्दा वातावरणमैत्री, बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री अब धारणा अंगिकार गरीनेछ ।
२६. नगर क्षेत्रभित्रका सडक, नाला निर्माण गर्दा सडक मापदण्डविपरीत निर्माण भएका संरचनाहरू हटाइने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२७. सडक, खानेपानी, विद्युत तथा दूरसंचार संस्थानजस्ता निकायहरूद्वारा सञ्चालन गरी ने विकास निर्माणका कार्यक्रमहरूलाई सम्बन्धित निकाय र महानगरबीच समन्वय कायम गरी सञ्चालन गर्ने नीतिलाई कडाईका साथ लागू गरीनेछ ।
२८. नगरको दिगो विकासका लागि लागत सहभागिता र सहभागितात्मक विकासको अबधारणाबमोजिम योजना छनौट, निर्माण, अनुगमन, सञ्चालन र मर्मतसम्हारसमेतमा स्थानीय सरोकारवाला उपभोक्ताहरूको सार्थक सहभागिता जुटाउने कार्यलाई थप व्यवस्थित गरीनेछ ।
२९. पूर्वाधार विकासको दृष्टिले पछाडि परेको नगरको पश्चिम दक्षिण क्षेत्रमा सडक नाला, खानेपानी आयोजना निर्माण र डुबानको समस्या समाधानसहितको परियोजना सञ्चालन गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकार र विकास साझेदारहरूसँग समन्वय गरीनेछ ।
३०. आवश्यक सार्वजनिक स्थानहरूमा थप सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण गरीनेछ ।
३१. विराटनगर महानगरपालिकाबाट सञ्चालित विभिन्न योजनाहरूलाई online software मार्फत हुनेगरी पूर्ण कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
३२. प्राविधिक कर्मचारीका लागि Structure analysis training , GIS training , Smart road training र अप्राविधिक कर्मचारीका लागि PPMO training , Record management training कार्यालय सहयोगीका लागि File Management training को व्यवस्था गरीनेछ ।
३३. उपभोक्ता समितिबाट भएका निर्माणको मर्मत र संरक्षणको जवाफदेहिता स्वयं उपभोक्ता समितिलाई बनाई ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३४. सडक, नाला, कल्भर्ट तथा पेटी नयाँ निर्माण वा मर्मत संभार गर्दा निर्माण सम्पन्नसहित अन्तिम किस्ता भुक्तानी गर्नु पूर्व सडक, पेटी, कल्भर्ट तथा नाला निर्माणका लागि राखिएका सम्पूर्ण निर्माण सामग्री साथै कल्भर्ट निर्माणमा प्रयोग हुने सेट्टिङ्ग आदि सामग्रीहरू हटाइनेछ ।
३५. Precast Drain लाई प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
३६. विराटनगर महानगरपालिकामा संचालित फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र तथा ढल प्रणाली संचालन इकाईलाई विराटनगर महानगरपालिका, फोहोरपानी प्रशोधन तथा ढल व्यवस्थापन केन्द्रमा रूपान्तरण गर्दै यसको कार्य प्रकृतिको आधारमा अत्यावश्यक सेवाको रूपमा विशिष्टीकृत गरी ढल प्रणालीको क्षेत्रहरूको थप विकास, क्षेत्र विस्तार र समग्र व्यवस्थापनसमेत गर्ने गरी आर्थिक एवं प्रशासनिक स्वायत्ततासहितको छुट्टै कार्यालयको रूपमा संचालन गरीनेछ ।
३७. फोहोर पानी प्रशोधन तथा ढल व्यवस्थापन केन्द्रमा रहेको वायो केमिकल प्रयोगशालालाई नगरवासीहरूले पिउने पानीको परीक्षण, माटो परीक्षण, विभिन्न खाद्य पदार्थहरूको विषादी परीक्षणलगायत विविध सूक्ष्म जिवानु (माइक्रो बायोलोजिकल) परीक्षण प्रयोगशालाको रूपमा कमशः अत्याधुनिक प्रयोगशालाको रूपमा विकसित गरीनेछ ।
३८. नगरवासीले पिउने पानीको निशुःल्क आर्सेनिक परीक्षण कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।

३९. विभिन्न शिक्षण संस्थाहरूबाट विभिन्न विषयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूकालागी सम्बन्धित शिक्षण संस्थाको सिफारिसमा फोहोरपानी प्रशोधन तथा ढल व्यवस्थापन केन्द्रमा ईन्टर्नसिप गर्न अनुरोध भई आएमा न्यूनतम शुल्क लिई ईन्टर्नसिप गर्न दिने नीति अबलम्बन गरीनेछ ।
४०. ढल व्यवस्थापन कार्यमा विगत लामो समयदेखि जोखिमयुक्त क्षेत्रमा कार्यरत मासिक ज्यालादारी कर्मचारीहरूलाई प्रचलित कानुन बमोजिम सेवा करार गरी कार्य गराउने नीति लिइनेछ ।
४१. विराटनगर महानगरपालिका क्षेत्रभित्र घुम्ती शौचालय संचालनकालागी घुम्ती शौचालय कार्यविधि निर्माण गरी लागू गरीनेछ । महानगरपालिकाको घुम्ती शौचालय सःशुल्क उपलब्ध गराईनेछ ।
४२. विराटनगर महानगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालनमा रहेका ढल संकलन गर्ने टयाड्रहरूको व्यवस्थित संचालनका लागि सेफटी टंकी संचालन व्यवस्थापन कार्यविधि निर्माण गरी लागू गरीनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकासतर्फः

सामान्य प्रशासन

१. दैनिक सेवालाई छिटो छरितो, सहज जनमुखी र पारदर्शी बनाई समयबद्ध किसिमबाट प्रवाह गरीनेछ । साथै वडा कार्यालयबाट नै योजना कार्यान्वय, अनुगमन, फरफारक र भुक्तानीको व्यवस्थालाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ ।
२. महानगरका वडाहरूलाई पूर्वाधार सम्पन्न बनाई सेवाग्राही मैत्री बनाइनेछ । सेवा प्रक्रियामा सवलीकरण गरी सेवा प्रवाहमा निरन्तरता गरीनेछ ।
३. महानगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरूको सुझाव तथा जनगुनासो सुनुवाई तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्भेक्षण गरीनेछ । सामाजिक तथा सार्वजनिक परीक्षण एवं सार्वजनिक सुनुवाईलाई अनिवार्य गर्दै टोल फ्री नम्बरलाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ ।
४. स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम र योजना प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न वार्षिक खरिद योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयन तालिका निर्माण गरीनेछ ।
५. खर्च मितव्ययितालाई ध्यान दिने र भ्रष्टाचारलाई शून्य सहनशीलताको नीति अपनाइनेछ । भ्रष्टाचार, अपचलन गरेको पुष्ट्याई हुने बित्तिकै सो कार्यलाई दण्डनीय बनाइनेछ ।
६. महानगरका नीति, कार्यक्रम वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई सहभागी गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. कर्मचारी प्रशासनलाई क्षमता विकास तालिम तथा नविनतम प्रविधिको ज्ञानमार्फत प्रतिस्पर्धी र प्रभावकारी बनाइनेछ । साथै कर्मचारीहरूको बहुआयमिक क्षमता विकास गरी आवश्यकता अनुसारको आधारमा कार्य सम्पादन गर्ने जिम्मेवारी दिइनेछ ।
८. स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारीहरूको आर्थिक सुरक्षाका लागि कर्मचारी कोषको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ । साथै करारमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध गरीनेछ ।

९. संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट अभ्यासमा ल्याइएका स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन (LISA), स्थानीय वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्यांकन (FRA) लगायतका कार्यविधिअनुरूप महानगरपालिकाको काम कारवाहीलाई नतिजामुखी बनाइनेछ ।
१०. अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध विस्तार गरी नयाँ प्रविधि, सोच, नवीन सिकाईहरू, विकासका मोडल तथा असल अभ्यासको आदानप्रदान र सहकार्य गर्न मित्र राष्ट्रका नगरहरूसँग भगिनी सम्बन्ध विस्तार गरीनेछ ।
११. महानगरपालिकाको सार्वजनिक स्रोत साधनमा विनियोजन कुशलता कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय सुशासन कायम गर्न कार्यविधिहरूको निर्माण गर्नुका साथै आवश्यकताअनुसार परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।
१२. सेवा प्रवाहमा सकारात्मक परिवर्तनका लागि कर्मचारीहरूको पेशागत स्थायित्व एवं वृत्तिविकास र स्वेच्छिक अवकाशजस्ता कार्यहरूलाई संघ तथा प्रदेश कानूनका आधारमा स्थानीय कानून बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१३. कार्यसम्पादन सम्झौता लागू गरी प्रशासनलाई उत्तरदायी र नतिजामुखी बनाइनेछ । साथै कार्यसम्पादनका आधारमा प्रोत्साहन र पुरस्कारका लागि मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ ।

वित्तीय व्यवस्थापन महाशाखा

१. “कर करले होइन रहले तिरो” भन्ने नाराका साथ स्वयंसेवक परिचालन गरी करदाता शिक्षा अभियानलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
२. उत्कृष्ट करदाताहरूलाई सम्मान गरीनेछ ।
३. राजस्व सुधार योजना निर्माण गरी अनुगमन तथा नियमनलाई निरन्तरता दिई प्रविधिको प्रयोग गरी कर प्रशासनलाई अझ प्रभावकारी बनाई आन्तरिक आय वृद्धि गरीनेछ ।
४. कर संकलन गर्ने कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्दै राम्रो काम गर्नेलाई पुरस्कार तथा दण्डको व्यवस्था गरीनेछ ।
५. कर छुली गर्ने करदाताहरूलाई दण्ड जरिवाना गरीनेछ भने कर तिर्न अटेर गर्ने करदाताको घरजग्गा तथा बैंक खाता रोक्काका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाइनेछ ।
६. सञ्चार माध्यमबाट कर प्रशासन तथा करदाता शिक्षा अभियानसम्बन्धी समाचार तथा लेख प्रकाशन तथा सम्प्रेषण गर्ने सञ्चारकर्मीलाई पुरस्कृत गरीनेछ ।
७. पूरा ना संरचनाहरूको स्थलगत नाँपजाँच गरी सम्पत्तिको पुनः मूल्यांकन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

कानून शाखा

१. संविधान, कानून, महानगरपालिकाको नीति योजना तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिका तर्जुमा गरी जारी गरीनेछ ।
२. प्रदेशस्तरीय न्यायिक समितिको भेला गरी सिकाई तथा अनुभव आदानप्रदान गर्ने तथा सरोकारवाला मन्त्रालयसँग समन्वय तथा सहकार्य गरीनेछ ।
३. महानगरपालिकाभित्र महानगर पुस्तकालय तथा संग्रहालय स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
४. सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट न्याय सम्पादनको कार्यलाई सरल, सहज र पहुँचयोग्य बनाइनेछ ।

५. महानगरपालिकाद्वारा जारी गरिएका स्थानीय कानूनहरूको आवश्यकताअनुसार संशोधन, परिमार्जन तथा एकीकरण गरीनेछ ।
६. महानगरभित्र प्रमुख उपप्रमुखसँग बालबालिका कार्यक्रम सञ्चालन गरी बालबालिकाका समस्यालाई सम्बोधन गर्न प्रयास गरीनेछ ।
७. वडास्तरीय मेलमिलाप समितिको अनुगमन तथा व्यवस्थापन गरी अझै बढी सक्रिय बनाएर आम न्यायप्रेमी जनसमुदायलाई स्थानीय अदालतबाट दिइने सेवामा सहज र फराकिलो पहुँच पुऱ्याउने तर्फ अगाडि बढ्ने नीति अख्तियार गरीनेछ ।
८. विभिन्न मितिमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतलगायतका न्यायिक निकायहरूबाट भएका फैसला तथा अन्य निर्देशनात्मक आदेशहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरीनेछ ।
९. यस न्यायिक समितिमा मुद्दा दायर भई मेलमिलाप भएका मुद्दाहरूको समय-समयमा अनुगमन गरी श्रव्यदृश्य सामग्रीसहितको प्रतिवेदन तयार गरी प्रसारण गरीनेछ ।
१०. वडागत मेलमिलापकर्ताहरू, कानुनी सल्लाहकार, कानून शाखा कर्मचारीहरूबीच मुद्दा दर्ता, छलफल, मेलमिलाप, निर्णयसम्बन्धी अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रमद्वारा मेलमिलापकर्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरीनेछ ।
११. महानगरपालिकाको न्यायिक समितिलाई स्वतन्त्र, निष्पक्ष, पहुँचयोग्य, सक्षम एवम विश्वसनीय बनाइनेछ ।
१२. सबै वडा कार्यालयहरूमा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका मेलमिलाप केन्द्रहरूलाई स्तरोन्नति गरी सबै विवादहरू दर्ता गर्ने, विपक्षी झिकाउने, प्राविधिकद्वारा स्थलगत निरीक्षण गरी प्रतिवेदन पेश गर्ने, मेलमिलाप प्रक्रिया सम्पादन गर्ने आदि कार्य वडा तहबाट गरी मेलमिलापबाट विवाद निरूपण गर्न अधिकतम् प्रयास गरीनेछ ।
१३. लैंगिक हिंसा निवारण कोषको थप प्रभावकारिताको लागि सञ्चालित व्यवसायको श्रव्यदृश्य सामग्री तयार गरी प्रसारण गरीनेछ ।

सूचना तथा सञ्चार

१. महानगरमा बसोबास गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा ख्याति प्राप्त महत्वपूर्ण व्यक्तिहरूको अभिलेखीकरण गरीनेछ ।
२. महानगरपालिकाबाट हुने सबै गतिविधिहरूका बारेमा नगरवासीलाई विभिन्न सञ्चार माध्यमबाट सुसुचित गरीनेछ ।
३. स्थानीय जनतालाई दैविक प्रकोप तथा महामारी लगायत अन्य सूचना तथा विज्ञापनको जानकारी आवश्यकतानुसार लोककल्याणकारी सन्देशमूलक सूचना तथा विज्ञापन स्थानीय सञ्चार माध्यमलाई प्राथमिकतामा राखी प्रकाशन तथा प्रसारण गरीनु साथै स्थानीय सञ्चार माध्यमलाई संस्थागत विकासका लागि उपलब्ध गराउँदै आएको सहयोगलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४. स्थानीय सञ्चार माध्यमहरूको संस्थागत विकासका लागि यस महानगरबाट दिइने मासिक आर्थिक सहयोग पाउन योग्य सञ्चार माध्यमहरूले कार्तिक मसान्तसम्ममा महानगरमा सुचिकृत भइसक्नुपर्नेछ अन्यथा रकम उपलब्ध गराइने छैन ।
५. खोज पत्रकारिताको विकासका लागि महानगरमा भएका पत्रकारहरूसँग अन्तरक्रिया तथा पत्रकारहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि पत्रकारिता क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ

६. युवा तथा विद्यार्थीहरूलाई पत्रकारितासम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन गर्नुका साथै जनप्रतिनिधि हरूका लागि उद्घोषण तथा भाषणकला सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।
७. महानगरको सञ्चार नीति तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

सूचना प्रविधि:

१. सूचना तथा संचार प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाई नेछ ।
२. महानगरपालिकाको कार्यालयभित्र सूचना प्रविधिको विकास गरी नगरवासीलाई सूचनाको पहुँचमा अभिवृद्धि गरीनेछ ।
३. Integrated Office Automation System (स्वचालित सेवा) मार्फत महानगर मातहतको महाशाखा/शाखा तथा वडा कार्यालयहरूको समग्र कार्यप्रणालीलाई प्रविधिमैत्री बनाईनेछ ।
४. सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो, पारदर्शी र सुशासनयुक्त बनाईनेछ ।
५. विद्युतीय सुशासनका प्रयासहरूको गतिशिलता र प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्न संस्थागत व्यवस्था सुदृढ गरीनेछ । यस क्रममा GEA (Government Enterprise Architecture) र Government Interoperability Framework लगायतका प्रारूपहरूको कार्यान्वयन गरीनेछ ।
६. डिजिटल साक्षरता (Digital Literacy) को प्रभावकारिता बढाउँदै Digital Divide (डिजिटल विभाजन) को न्यूनीकरण गरिदै लगिनेछ ।

नगर प्रहरी

१. नगरक्षेत्रका बढी भीडभाड र सवारी साधनहरूको चाप भएका क्षेत्रहरूमा सवारी साधान दुर्घटना न्यूनीकरण गर्न Speed Limited-40 K.M Per Hour, ट्राफिक संकेत वा चिन्नहरू राखिनेछ ।
२. मुख्य बजार क्षेत्रभित्र वा पैदल यात्रीहरूको भीडभाड हुने स्थानहरू, School Area मा विद्यार्थीहरूले बाटो काट्ने स्थानहरूमा जेब्रा क्रसिङ्ग बनाईनेछ ।
३. पार्किङ्ग नभएका बजार क्षेत्रमा संचालनमा रहेका बैंक, वित्तीय संस्था, होटल, सपिङ्ग मल, पार्टी प्यालेस जस्ता व्यापारिक भवनहरूलाई पार्किङ्ग व्यवस्थापनका लागि प्रोत्साहित गरीनेछ ।
४. स्कुल बसहरूलाई बजार क्षेत्र भित्र उपयुक्त स्थानहरूको छनौट गरी चढाउने र ओराल्ने कार्यका लागि स्कुल बस स्ट्याण्ड तोकिनेछ र सोको लागि ट्राफिक प्रहरीको सहकार्यमा सांकेतिक चिन्नहरू राखिनेछ ।
५. विरटनगर महानगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालनमा रहेका सिटी सफारीहरूलाई आवश्यकता अनुसार दर्ता प्रक्रियामा लैजानकालागि विभिन्न कारणले रोकिएको हुँदा सम्बन्धित प्रदेश मन्त्रालय तथा यातायात व्यवस्था कार्यालयमा पत्रचार गरिनेछ ।
६. बजार क्षेत्रभित्र सिटी सफारीहरूलाई सडकमा पार्किङको लागि आवश्यकता अनुसार संख्या र उपयुक्त स्थानहरू तोकि सिटी सफारीलाई पार्किङको व्यवस्थापन गरीनेछ ।
७. कतिपय सिटी सफारी चालकहरूलाई सामान्य ट्राफिक नियमको जानकारीसमेत नहुने हुँदा सिटी सफारी चालकहरूलाई भेला गरी विभिन्न चरणमा ट्राफिक नियमको पालना र ट्राफिक सचेतनामूलक जानकारी दिनका लागि कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।

८. मापदण्डविपरित सडक पेटीमा मोटरसाइकल मर्मत, खोल फिटिङ्ग जस्ता कार्यलाई निरुत्साहित तथा दर्ता नगरी संचालनमा रहेका मोटरसाइकल ग्यारेजहरूलाई दर्ता गर्न,मापदण्ड पुरा गरेर मात्र संचालन गर्न दिइनेछ ।
९. फुटपाथमा अवरोध हुनेगरी तथा शहरी सौन्दर्यतालाई प्रतिकूल हुने मापदण्डविपरित गैरकानुनी तवरबाट सेटव्याक फुटपाथ,नाला पेटीभन्दा माथि टिनका छाप्री प्लाष्टिक,त्रिपाल,बोरालगायतका सामग्रीहरू हटाइनेछ ।
१०. सडक पेटीमा जथाभावी राखिएका निर्माण सामग्रीहरू हटाइनेछ ।
११. मापदण्डविपरित तथा महानगरबाट अनुमति नलिई संचालनमा रहेका कवाडी व्यवसायको अनुगमन गर्ने अन्य कवाडी र प्रज्वलनशील कवाडीहरूलाई फरक-फरक स्थानमा संचालन गर्न लगाइने र कवाडी पसलहरूमा तत्काल आगलागी नियन्त्रणका लागि (डिप वोरिङ्ग,पोखरी,फायर एक्सटिङ्गिङ्गुइसर, Fire Hose,अग्नी हाइड्रेण्ट,अग्नी नियन्त्रण प्रणाली,धुवाँ डिटेक्टर,तापक्रम डिटेक्टर,फायर अलार्म, बकेट ब्रिगेड आदि) उकरणहरू राख्नुपर्ने र कवाडी व्यवसाय संचालन स्थल आसपास सरसफाइको लागि विशेष निर्देशन दिइने र मापदण्ड पुरा नगरेमा दण्ड जरिवाना गरीनेछ ।
१२. छाडा पशु चौपाया (गाई,गोरू,साढे,बाखा खसी,सुगुर) नियन्त्रणमा लिई दण्ड जरिवाना गरीनेछ ।
१३. सरकारी तथा ऐलानी खाली जग्गाको संरक्षण गरीनेछ ।
१४. सार्वजनिक स्थलहरूमा फोहोरमैला फाल्न पूर्णत निषेध गरीनेछ ।
१५. नगर प्रहरी तथा वारूणयन्त्रका कर्मचारीहरूलाई व्यावसायिक तथा विपत व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिइनेछ ।
१६. महानगरपालिका कार्यालयको विभिन्न महाशाखा तथा शाखाहरूबाट प्राप्त निर्देशनअनुसारका कार्यहरू तत्काल गरीनेछ ।
१७. महानगरपालिका क्षेत्रभित्र जडान भएका CC Camera को २४ सै घण्टा निगरानी गर्ने तथा बजार क्षेत्रका महत्वपूर्ण स्थानहरूमा नयाँ थप CC Camera जडान गरीनेछ ।
१८. महानगरपालिका कार्यालयमा आउने सेवान्नाहीहरूलाई सहज बनाउने कार्यकालागि मेन गेटको नजिकै सहायता कक्ष राखी कार्यालय प्रवेश गर्ने सेवान्नाहीहरूको रेकर्ड सिष्टम लागू गरिनेछ ।
१९. महानगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने खोलाजन्य पदार्थ उत्खनन कार्यमा रोक लगाइनेछ ।
२०. सडक आसपासका सर्वसाधारणहरूका लागि खतरामा रहेका रुखहरू सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरी कटान गरिनेछ ।
२१. महानगरपालिकाभित्र तथा आसपासका पालिकाहरूमा सर्वसाधारणहरूको घरभित्र पसेका विषालु सर्पहरू उद्धार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२२. आगलागिको समयमा दमकलमा पानी भर्नको लागि बजार क्षेत्रमा उपयुक्त स्थानहरूको छनौट गरी दुइ स्थानमा Fire Hydrant जडान गरिनेछ ।
२३. नगर प्रहरीहरूको थप नयाँ जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

आर्थिक प्रशासन

१. अन्तिम लेखा परीक्षणबाट औल्याएको विगतका बेरुजुहरुमध्ये आगामी आर्थिक वर्षसम्म ६०% बेरुजु सम्परीक्षण गराई फर्छ्यौट गरी बाँकी रहेका बेरुजुलाई क्रमैसँग फर्छ्यौट गर्दै लगिनेछ । साथै आगामी वर्षहरुमा बेरुजु न्यून हुनेगरी आर्थिक कारोबार गरिनेछ ।
२. वडा कार्यालयबाट संचालित आर्थिक कारोबारलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन वडाका कर्मचारीलाई लेखा सम्बन्धि थप तालिमको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
३. हरेक महिना व्यतित भएको ७ सात दिनभित्र आय-व्ययको विवरण Website माफत सार्वजनीक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४. प्रशासनिक खर्चमा मित्तव्ययिताको नीति अपनाउन अति आवश्यक बाहेकका सवारी साधन र फर्निचर खरिद गरी नै छैन । साथै सिपमूलक बाहेकका तालिम, गोष्ठी र अध्ययन अवलोकन भ्रमणलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
५. महानगरपालिका र वडा तहबाट गरी नै सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट सम्पादन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनतर्फ

१. हरियाली प्रवर्द्धन गर्न निजी क्षेत्र र अन्य सामाजिक संघसंस्थाहरुको साझेदारीमा वृक्षारोपण गर्ने एवं विरुवा हुर्काउने अभियानलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाइनेछ र सडक छेउछाउ खोला किनारहरु एवं खाली जग्गामा वृक्षारोपण गर्ने,पार्क हरियाली निर्माण गर्ने विशेष कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।
२. विराटनगर महानगरपालिकाको हरियाली प्रवर्द्धनका लागि माली व्यवस्थापन गरिनेछ ।
३. फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि अन्तिम विसर्जनस्थलको व्यवस्थापन आधुनिक प्रविधि waste to energy एवं environmental friendly प्रविधिबाट गरिनेछ ।
४. नगर क्षेत्रभित्रको सरसफाईको कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
५. फोहोरमैला निष्काशन, संकलन तथा अन्तिम विसर्जनसम्बन्धी निर्देशिका, २०६८ लाई परिमार्जन गरी नयाँ निर्देशिका बनाई स्वीकृत गर्ने र कार्यान्वयन तथा नियमन गरिनेछ ।
६. घरघरबाट निस्कने फोहोरलाई कम्पोष्ट मल बनाउने विधिलाई अवलम्बन गरी नगर क्षेत्रभित्र सरसफाई कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
७. अस्पतालजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न सम्बन्धित क्षेत्रलाई पूर्ण रूपमा जिम्मेवार बनाउने तथा जथाभावी फोहोर गर्ने जोसुकैलाई दण्डनीय बनाइनेछ ।
८. नवीकरणीय उर्जा नीति, २०७९ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराइ नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
९. नवीकरणीय उर्जा जस्ता कार्यक्रमका लागि महानगरबाट बजेट विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१०. वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन २०७८ कार्यविधि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
११. वातावरणमैत्री सूचकका आधारमा वातावरणमैत्री घर र टोलको घोषणा गरिनेछ ।

१२. जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू अब लम्बन गरिनेछ ।
१३. प्लास्टिक झोला प्रतिबन्ध कार्ययोजना ,२०७८ लाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१४. प्लास्टिक झोलालाई न्यूनीकरण गर्न कपडाको झोला प्रयोगमा ल्याउने उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।
१५. हानीकारक फोहोरसम्बन्धी नीति,नियम,कार्यविधि तथा मापदण्ड तयार पारी कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराइ कार्यान्वयन तथा नियमन गरिनेछ ।
१६. वातावरणीय प्रदूषण हुने क्षेत्रहरू जस्तै उद्योगधन्दा सवारी साधन र अन्य क्षेत्रबाट हुने वायु प्रदूषण,ध्वनि प्रदूषण, फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१७. वातावरण प्रदूषण रोकथाम र नियन्त्रण गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

सरसफाई व्यवस्थापन:

१. निर्माण व्यवसायी तथा व्यक्तिहरूले महानगरपालिका क्षेत्रभित्र भौतिक संरचना निर्माण गर्दा बाह्य क्षेत्रबाट ओसारपसार गरी ल्याउँदा-लाँदा निर्माण सामग्री सुरक्षित किसिमले ढुवानी गर्नेसमेतको सरसफाई व्यवस्थापनको कार्ययोजना अनिवार्य गराइने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२. व्यक्ति, संस्था तथा कम्पनीको जग्गा खाली राखी सो स्थानमा फोहोर फालेको पाइएमा स्वयं जग्गा धनीले फोहोरको सफाई गर्नुपर्नेछ । महानगरपालिकामार्फत सफाई गरी सफाई गर्दा लागेको खर्च जग्गा धनीको वार्षिक भूमिकर तथा मालपोतमा थप गरी कर शुल्क लिइनेछ ।
३. घर, पसल, व्यवसाय अगाडिको क्षेत्रको फोहोर व्यवस्थापन, हरियाली तथा सुन्दर एवं रमणीय गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाहरूलाई महानगरपालिकाको लोगो प्रदान गरी सम्मान गरी ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
४. टोलको फोहोर व्यवस्थापन, हरियाली तथा सुन्दर एवं रमणीय गर्ने संस्थालाई महानगरपालिकाबाट नगद वा योजना थप गरेर सम्मान गर्ने नीति लिइनेछ कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५. व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण गर्दा सफाई कार्ड अनिवार्य गरी ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. महानगरपालिकाबाट जारी फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१ लाई कडाईका साथ लागू गरीनेछ ।
७. सडक पेटीमा तथा नालामा व्यवसाय गर्ने (लिची, केरा, आँप, सुन्तला, साग सब्जी, लुगाफाटो, खलौना, फुक्ना, मो:मो, फास्टफुड, चिया, खाजा आदी) व्यवसायीहरूले सडक, पेटीमा तथा नालामा फोहोर गरेमा त्यस्ता व्यवसायीहरूको व्यवसायको सामग्री जफत गरीनेछ ।

विपद व्यवस्थापन:

१. विपद्को जोखिममा रहने बालबालिका, महिला, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरीक, दीर्घरोगी आदि लक्षित विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम/अभिमुखीकरण/तालिम सन्चालन गरीनेछ ।
२. आपतकालीन कार्यसन्चालन केन्द्रलाई जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय आपतकालीन केन्द्रसँग आबद्ध गर्नका लागि थप सामग्री र मानवस्रोतको विकास गरी नुको साथै LEOC सन्चालन कार्यविधिअनुसार प्रतिकार्यका कामहरूलाई चुस्त बनाउन महानगरपालिका तथा वडा तहमा स्थानीय आपतकालीन कार्यसन्चालन केन्द्र सुदृढीकरण तथा संयन्त्र निर्माण कार्यको थालनी गरीनेछ ।

३. नगरपालिकाद्वारा गठित टोल विकास संस्थाहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा आपतकालीन प्रतिकार्य सम्बन्धी क्षमता विकासका कामहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४. विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना २०७६, परिमार्जन र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) तथा मनसुन पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरीनेछ ।
५. शीतलहर, तातो हावाको लहर तथा लु को प्रभाव कम गर्ने सम्बन्धीको कार्यक्रम नेपाल रेडक्रस सोसाईटी सँगको साझेदारीमा अगाडि बढाइनुको साथै Heat Action plan अनुसारका गतिविधिहरू गरीनेछ ।
६. नगरपालिका क्षेत्रभित्र साना तथा मझौला उद्यमीहरूको विपद् उत्थानशीलताका लागि व्यावसाय निरन्तरता योजना निर्माण सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
७. वडास्तरीय द्रुत लेखाजोखा टोलीलाई विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन, द्रुत लेखाजोखा सम्बन्धी अभिमुखिकरण/पुनर्ताजगी गरिनेछ ।
८. विपद् प्रभावित व्यक्तिहरूका लागि राहत मापदण्ड तयार गरिनेछ ।
९. समुदायस्तरमा भान्साकोठा सुरक्षासम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१०. बालबालिका र विद्यालयलाई विपद्बाट सुरक्षित गर्न विद्यालय सुरक्षा अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ
११. स्थानीय पाठ्यक्रममा रहेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्रीको प्रभावकारीता समिक्षा, पुनरावलोकन र विद्यालयहरूको संकटासन्नता लेखाजोखा गरिनेछ ।
१२. क्षेत्रगत विकास योजनामा विपद् जोखिम व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी कृयाकलापहरूको मुल प्रवाहीकरण सम्बन्धी अध्ययन गरिनेछ ।
१३. साइरनसहितको आगलागीको पूर्वसूचना प्रणाली विकास तथा सुदृढीकरण र प्रदेश र संघीय तहको सूचना प्रणालीसँग लिंक गरी आवश्यक सूचना द्रुत र सहज ढंगले प्रभावित समुदायसम्म पुर्याउने संरचनाको विकास गरिनेछ ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू ,

अब म आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ का लागि अनुमानित आयव्यय प्रस्तुत गर्न चाहन्छु । आयतर्फ वित्तीय समानीकरण अनुदान संघीय सरकारबाट रु ३२ करोड ६६ लाख र प्रदेश सरकारबाट रु २ करोड ४९ लाख २९ हजार, राजस्व बाँडफाँडमध्ये मूल्य अभिवृद्धि करबाट रु १६ करोड ११ लाख ७६ हजार १ सय २६ रुपैयाँ , अन्तशुल्कबाट रु ५ करोड ८५ लाख ४१ हजार २ सय ७९ रुपैयाँ, वन रोयल्टी रु ५ लाख ८२ हजार ५ सय ९५ रुपैयाँ , घर जग्गा रजिष्ट्रेसन दस्तुरबाट रु ५६ करोड ७९ लाख २८ हजार, सवारी साधन करबाट रु ३ करोड ८७ लाख १ हजार र मनोरंजन तथा विज्ञापन कर वापत रु १ करोड, आन्तरिक आयतर्फ रु १ अर्ब १० करोड ८६ लाख ८५ हजार तथा नगद मौज्जात रु २५ करोड अनुमान गरीएको छ । यसैगरी संघीय सरकार सशर्त अनुदान रु ८० करोड ७७ लाख, विशेष अनुदान रु ७ करोड ५० लाख, समपूरक

अनुदान रु १ करोड १० लाख, प्रदेश सरकार सशर्त अनुदान तर्फ रु ३ करोड ९० लाख ४३ हजार र प्रदेश सरकार समपूरक अनुदान रु २ करोड गरी कुल रु ३ अर्ब ४९ करोड ९८ लाख ८६ हजार हुने गरि प्रस्तावित अनुमानित आय प्रस्तुत गरेको छु ।

आदरणीय नगर सभासदस्यज्यूहरू ,

अब आ.व २०८१।०८२ का लागि अनुमानित व्यय प्रस्तुत गर्न चाहन्छु । कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च रु ५९ करोड, ऋणको सावा ब्याज भुक्तानी रु ५ करोड, चालु आवको चालु खर्च तर्फको दायित्व भुक्तानी ३ करोड ३४ लाख ८३ हजार, समपूरक कार्यक्रम रु ६ करोड १० लाख, वडास्तरीय योजना तर्फ रु ४३ करोड ३ लाख १२ हजार, बहुवर्षीय ठेक्का तथा गौरवका आयोजना एवं दायित्व सरिआएका योजनाहरूको भुक्तानीकालागि रु ५० करोड, बस्ती विकास र तराइ मधेश समृद्धि कार्यक्रम तर्फ रु ५ करोड ६० लाख, RUDP/STIUEIP अन्तर्गत बनेका सडक ढल नाला तथा अन्य मर्मत सम्भार तर्फका लागि रु ४ करोड ५० लाख, मर्मत सम्भार तर्फका लागि रु १० करोड तथा भारी सवारी साधन खरिदका लागि रु २ करोड बजेट विनियोजन गरेको छु ।

सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत शैक्षिक विकास कार्यक्रम तर्फ रु ७८ करोड ७८ लाख १ हजार, स्वास्थ्य विकास कार्यक्रम तर्फ रु २० करोड ५७ लाख ९३ हजार, महिला लक्षित कार्यक्रम तर्फ रु ९९ लाख ५७ हजार, संघसंस्थातर्फ २ करोड ७० लाख , लक्षित वर्ग कार्यक्रम (आदिवासी जनजाति, दलित, मधेशी, तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक) तर्फ रु ६२ लाख ८६ हजार , बालबालिका लक्षित कार्यक्रम तर्फ रु ७० लाख ८० हजार, युवा विकास कार्यक्रम तर्फ रु ९५ लाख ८४ हजार, खेलकुद विकास कार्यक्रमकालागि रु १ करोड ८ लाख, रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम तर्फ रु ७० लाख ४६ हजार, ज्येष्ठ नागरीक तर्फ रु ९ लाख ९५ हजार, अपांगता क्षमता विकास कार्यक्रम तर्फ रु २८ लाख ८ हजार , विनियोजन गरीएको छ । यसैगरी आर्थिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत कृषि विकास तर्फ रु १ करोड ३ लाख, पशुपंक्षी तथा भेटनरी तर्फ रु १ करोड ५३ लाख ९७ हजार, सहकारी तर्फ रु २४ लाख, उद्यमशील विकास तर्फ रु ५० लाख, उपभोक्ता हित संरक्षणका लागि रु ८ लाख ५० हजार, पर्यटन प्रवर्द्धनकालागि रु १ करोड ९४ लाख विनियोजन गरीएको छ । यसैगरी वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तर्गत विपद व्यवस्थापन तर्फ रु १ करोड २० लाख, वन वातावरण तथा जैविक विविधता तर्फ रु ३५ लाख ५० हजार तथा सरसफाई कार्यक्रम तर्फ रु १ करोड ३० लाख विनियोजन गरीएको छ । यसैगरी सुशासन तथा संस्थागत विकास क्षेत्र अन्तर्गत राजस्व सुदृढीकरण तर्फ रु ३० लाख, नगर प्रहरी तथा ट्राफिक व्यवस्थापनकालागि रु ४० लाख, शहरी विकास तर्फ रु ९० लाख, सूचना तथा सञ्चारका लागि रु ६० लाख, सूचना तथा प्रविधि तर्फ रु ८० लाख, सुशासन तथा सेवा प्रवाहकालागि रु १ करोड ८ लाख ४५ हजार , कानून तथा न्याय तर्फ रु ७२ लाख ५० हजार , फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्र तर्फ रु २ करोड ९५ लाख, भूउपयोग आवास तथा वस्ती विकास कार्यक्रम तर्फ रु ८५ लाख ४९ हजार, विद्युत्तिकरण कार्यक्रमका लागि रु २ करोड ९ लाख र नगरस्तरीय योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालनकालागि रु

३५ करोड गरि कुल रु ३ अर्ब ४९ करोड ९८ लाख ८६ हजार रुपैयाको प्रस्तावित अनुमानित व्यय नगरसभा समक्ष पेश गरेको छु ।

नगरसभा सदस्यज्यूहरु,

अन्तमा आ.व. २०८१।०८२ को वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा प्रक्रियाका सबै चरणहरुमा महत्वपूर्ण सल्लाह तथा सुझाव दिनुहुने निजी क्षेत्रका संघसंस्था, स्थानीय राजनैतिक दल, कार्यपालिकाका तथा नगरसभाका सदस्यहरु, नागरीक समाजका प्रतिनिधि, सामाजिक संघसंस्थाका प्रतिनिधि एवं पत्रकारहरुप्रति विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यसैगरी वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा प्रक्रियामा खटिने सबै राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

श्री शिल्पा निराला कार्की
उप-प्रमुख
विराटनगर महानगरपालिका

२०८१।०३।१० गते